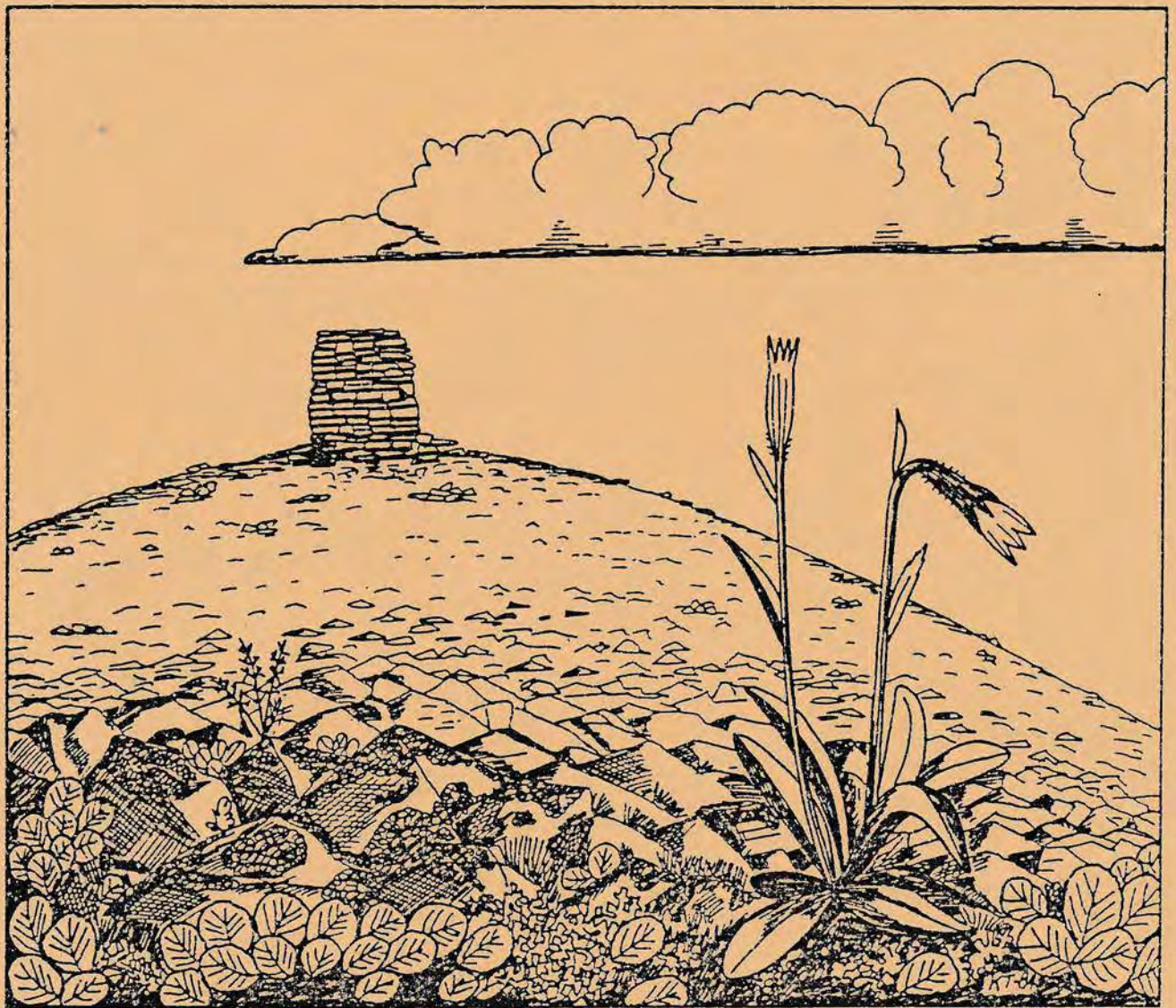

TELEMARK BOTANISKE FORENING

ÅRSBERETNING
1984

INNHold.

Styrets beretning.....	s. 1.
Årsmøtet 1983.....	s. 3.
Ölandskveld.....	s. 5.
"Mimremøte".....	s. 6.
Nasjonalparkene våre.....	s. 7.
Islandskveld.....	s. 9.
Evert Taube i Seljord.....	s.10.
Ölandskveld i Kragerø.....	s.11.
Fjellkveld.....	s.12.
<u>Turene:</u>	
Blåveisblomstringstur.....	s.14
Langangentur.....	s.15
Høgenheitur.....	s.16
Arøyatur.....	s.18
Avlyste pinseturer.....	s.19
Heggemyrtur.....	s.19
Dovreturen.....	s.20
Børsesjøturen.....	s.30
Skåtøytur.....	s.31
Paulertjennane i Vestfold.....	s.33
Avlyst Ulfsvannstur.....	s.33
Sultrevassåsen.....	s.34
Avlyst week-end-tur til Gransherad...	s.34
Sopptur.....	s.34
Høstens innemøte:"Jeg velger meg".....	s.35

STYRETS BERETNING.

TBF har i perioden fra siste årsmøte gjennomført 20 arrangementer, derav 11 turer og 9 innemøter. 4 turer er avlyst av forskjellige årsaker. Sommerens hovedekskursjon ble arrangert i samarbeid med Rogalandsavdelingen, Norsk Botanisk forening, og gikk til Hjerkin og Dovre. Deltagelsen på turen var stor, hele 50 deltagere var innom ekskursjonen. Samarbeidet som er innledet med Rogalandsavdelingen og som fører til at man treffer og får nye venner, anser styret som svært verdifullt. Det er absolutt av betydning at et slikt samarbeid fortsettes og kanskje også utvides.

Det bør kanskje reises spørsmål om aktiviteten på turfronten har vært noe høy på bakgrunn av de avlyste turene, men på en annen side kan det godt tenkes at det kan være andre årsaker til dårlig framme på akkurat de avlyste turene. Slikt som tidspunkt (pinse) og overnatting kan virke inn. På den annen side ser styret det som en fordel å kunne utvide møtetilbudet slik at vi kan nå flere av "utkantmedlemmene" og andre grupper utenfor Grenlandsgryta. Tilslutningen til et møte i Seljord og et samarbeidsmøte med NOF, Telemark i Kragerø, viser at det kan være et behov for dette. Økonomien i foreningen er god. Medlemstallet øker smått og jevnt, og dette, sammen med tilskudd fra kommuner og fylkeskommunen og støtte fra DnC, gjør situasjonen så god at det ikke synes å være noe behov for å øke kontingenten for foreningen i øyeblikket. Arbeidet med "Flora-atlas" er så smått kommet i gang, og styret håper på at det i løpet av 1985 kan legges fram en del resultater av arbeidet som blir gjort. En av hensiktene med arbeidet er å bistå Telemark fylkes miljøvernmyndighet, som gjerne vil bruke resultatene av kartleggingen i sitt arbeide med verneplaner. Det er også styrets ønske at TBF i 1985 tar sopp opp som botanisk emne. Dette bør skje fordi vi i det siste har fått signaler om at det er ytret ønske om at slik aktivitet settes i gang. Dette kan gjøres ved å arrangere soppturer vår og høst og innemøter med sopp som tema.

Det er i år meldt om en del gode funn av blomsterplanter og sopp i Telemark. På soppsektoren kan nevnes jordstjerne (TBF, Jyplevik) og blomkålsopp (*Sparassis crispa*) (Kragerø, Ellen Krokå.)

Av blomsterplanter er det innkommet meldinger om bl.a. funn av hvit skogfrue (*Cephalanthera longifolia*) i midt-Telemark (Finn Wischmann). Denne er ny for fylket. Sotstarr (*Carex atrofusca*) er tatt i Vinje (Roger Halvorsen) og lundstjerneblomst (*Stellaria holostea*) i Skien (Liv Schiemann.) Det er ellers meldt om nye lokaliteter av søstermariland (*Dactylorhiza sambucina*) i midt-Telemark

(Finn Wischmann), kastanjesiv (*Juncus castaneus*) i Vinje (Roger Halvorsen), smalmarihand (*Dactylorhiza traunsteineri*) i Skien (Kjell Thowsen), buskvikke (*Coronilla emerus*) på Høgenhei (TBF), myskemaure (*Galium triflorum*) i Skien (F. Wischmann), myggblom (*Hommarbya paludosa*) i Skien (Kjell Thowsen, Torbjørn Skifjeld og Aage Aasheim), legevendelrot (*Valeriana officinalis*) i Skien (Kjell Thowsen) og mengder av vaniljerot (*Monotropa sp.*) fra flere steder i Telemark (med. Aslaug og Øyvind Skauli).

Dessuten har kjempesoleien (*Ranunculus lingua*) i Bjørkedal igjen blomstret og blodtoppen (*Sanguisorba officinalis*) ved Gjerpen prestegård ble funnet i år i gode mengder.

Styret vil med dette takke for året som har gått og ønske velkommen til et nytt år, forhåpentligvis rikt på nye botaniske opplevelser i et hyggelig miljø.

Vi vil også benytte anledningen til å takke alle dem som har gjestet foreningen med interessante foredrag.

Vi vil også, ikke minst, takke alle dem som har bidratt med kakebakst til møtene. Det har vi alle med oss på!

Kragerø Ornitologiske Forening og Telemark Botaniske Forening innbyr til Ølandskveld i Kragerø Sparebanks lokaler onsdag 28. mars.

Jan Erik Tangen og Roger Halvorsen, som begge har besøkt Øland flere ganger, vil sammen ta for seg en hel del av den Ølandske naturen i ord og bilder. De er godt kjent på øya og har flere ganger ledet ekskursjoner dit med studenter og andre interesserte. Det blir ikke bare fugl og blomster, men de vil forsøke å belyse Ølands mange kvaliteter, det hele i «stereo».

Øland ligger ved den svenske Østersjøkysten, rett sør for Kalmar, og bindes sammen til fastlandet med en 6 km. lang bru.

For den vanlige turist betyr Øland velregulerte turistsentra, mye sol, behagelig klima, fine badestrender og masser av severdigheter. For den som vil ha en form for ferieopplevelse som er mer naturrettet, er øland midt i blinken. Øya har en natur som savner ethvert sidestykke i Norden. Floraen er så rik og variert at en må bare gi seg over og undres. Orkideer finnes i tusenvis og langt over halvparten av Nordens orkideer er representert i Ølandsfloraen. Øya har planter som vokser i fjellet, på de russiske og ungarske steppene, i sør-europeiske fjelltrakter og ved vesteuropeiske kyster. Til og med en plante som ikke finnes andre steder i verden, kan Øland skilte med, nemlig Ølandssolrosen.

Om blomsterprakten er stor, er ikke fuglelivet mindre eksotisk og

variert. Hvert år passerer enorme flokker av fugl Øland på vei nordover til hekkeplassene om våren, og på høsten trekker kanskje enda større flokker sørover mot varmen. Ikke bare trekkende fugl er å finne på Øland. Her er enkelte svært så uvanlig arter i nordisk sammenheng funnet seg til rette og hekker hvert år på sikre lokaliteter. Her kan en finne piroi, halsbåndfluesnapper og dvergfluesnapper hvert år. I våtmarksområdene, som ligger spredt over hele øya hekker både pungmeis, skjeggmeis, sivhauk og enghauk. Sjeldenheter er stadig på besøk, og Ottenby ornitologiske stasjon helt sør på øya har det høyest registrerte antall fuglearter i Europa.

I tillegg til lysbilder og foredrag blir det servering av kaffe og kaker og tid til en prat. Praktiske spørsmål vil bli besvart om noen vil finne ut at Øland er et passende feriemål.

Det blir med andre ord anledning denne kvelden til å stifte bekjentskap med to aktive engasjerte naturforeninger.

Vel møtt!
S.S.

Styret.

Ølandskveld med
fugl og blomster

Ølandskveld

Kragerø Ornitologiske forening og Telemark Botaniske forening innbyr til åpent møte om Ølands fugleliv og blomsterprakt i Kragerø Sparebanks lokaler onsdag 28.3. kl. 18.30. J.E. Tangen og R. Halvorsen viser lysbilder i «stereo». Det blir bevertning m/kaffe og tid til en prat. Utlodning. Inngangsbillett kr. 5.-.

Vel møtt

3

Årsmøte 1983 18 november

Telemark Botaniske Forenings årsmøte for 1983 fant sted 18. november. Også denne gangen var vi samlet på Cort Adellers kro i Brevik. Hele 50 personer møtte fram, og det skyldtes sikkert for en stor del den kjente gjesten vår denne kvelden, professor Knut Fægri fra Bergen.

Før han fikk slippe til, måtte de vanlige årsmøtesakene unnagjøres. Møtelederen, Roger Halvorsen, leste årsberetningen. Foreningen hadde hatt hele 19 arrangementer dette året. Kassereren, Bjørn Lervik, gjennomgikk regnskapet, og valget ble ledet av valgkomitéens medlem, Kjell Thowsen.

Valgresultatet ble:

Formann	Roger Halvorsen	(gjenvalg)
Kasserer	Bjørn Lervik	(")
Styremedlem	Karl S. Eriksen	(")
Styremedlem	Liv Schiemann	(ny)

Professor Fægri's foredrag hadde tittelen "Stueplanter i historisk og sosialt lys". På forhånd hadde han opplyst at det ikke dreide seg om hvordan få bløddusa vekk fra begonian.

Kulturplantene våre har kommet til oss fra forskjellige steder og til forskjellige tider. Tulipanen og hyasinten kom f.eks. med korstogene. Potteplantene har også forskjellig historisk bakgrunn, noe som gjerne blir oversett. I et museumsinteriør som skal være typisk f.eks. for 1830, passer det selvsagt ikke å plassere potteplanter vi ikke hadde på den tiden. At det i Versailles plantes arter som er laget i vårt århundre får, i følge Fægri, Ludvig til å snu seg i sin grav.

Potteplantedyrkingen er et nordeuropeisk fenomen og har samme utbredelse som ordet stue. Det er nordgermansk og betyr rom som kan oppvarmes. Det engelske ordet stove betyr da også bl.a. ovn. Siste halvdel av 1800-tallet, plysjtiden, var stueplantenes storhetstid. Siden har det gått tilbake, og årsaken er våre tørre stuer som plantene mistrives i. De gamle stasstuene som bare ble varmet opp en sjelden gang var glimrende. Vårt bruk-og-kast system som også omfatter potteplantene, har ingenting med potteplantekultur å gjøre. Kultur er det bare når plantene lever med oss.

De første plantene som ble tatt i bruk som inneplanter var

4

haveplanter som levde på grensen av å kunne overleve i vårt klima. De vandret fra haven til veksthuset og fra veksthuset til stuen. Potteplante-kulturen startet hos de kondisjonerte, på storgårder som hørte til bykul-turen. Det tok lang tid før middelklassen kom med. I 1694 vet man at et "gewechsthush" med urtepotter fantes på Ladegårdsøen i Bergen. Man vet også at Gjeble Pedersøn (1490 - 1557) i Bergen hadde en mann ved navn Adrian i sin tjeneste, og hans oppgave var å stille urtene

Vår eldste hagebok fra 1692 nevner ikke stueplanter. I en bok av Kris-toffer Hammer fra midten av 1700-tallet beskrives vannkultur av hyasin-ter. Dette var oppdaget rundt 1720. I 1852 kom det ut et lite skrift om stueplanter. Det var skrevet av Fredrikke lund. I 1857 observerte Eilert Sundt en potteplante i en bondestue. Fra midten av 1800-tallet skjedde en eksplosiv utvikling. Til plysj og pomponger passet det med palmer som var med og skapte den nedlesede og overveldende stilen.

Noen av våre eldste potteplanter er Pelargonium, balsamine eller balsam-springfrø, Cyclamen europaeum, Fuchsia, Oleander og Hortensia. Gyllen-lakk hadde de antagelig både ute og inne. I tidlige tider var folk opp-tatt av at plantene skulle lukte godt. Gamle duftplanter var Hesperis-tistis, Reseda odorata, marsfiol, Heliotrop, Gardenia og abrodd. Werge-land nevner i sin diktning bl.a. Malva, pasjonsblomst og myrt.

Vi har nå fått en helt ny romkultur idet offentlige kontorer utstyres med planter. Arkitektene tar dem med allerede i planleggingen. Det er lite kravfulle dekorasjonsplanter som brukes, hvorav noen er overlevnin-ger fra plysjtiden.

Det var hyggelig med et foredragsemne utenom hva vi pleier å ha i foren-ingen, og det var ekstra hyggelig at den navngjetne Knut Fægri ville være vår gjest denne kvelden.

Ølandskveld 8 desember

Torsdag 8. desember var det Ølandskveld med bilder fra sommerens Ølandstur. Masse god hjemmebakst og mange hyggelige minner fra ferden var kveldens meny. 38 stykker var møtt fram i DnC's lokaler for å gjenopplive oppholdet på Øland eller ved bilder å stifte bekjentskap med øya. Det ble en bildekavalkade av blomster og godt Ølandsmiljø. Vi fikk glimt av Ølands rike flora med åkerugras som bulmeurt, lodnevikke, ridderspore og et vell av valmuer. Vi fikk se en mengde av Ølands orkidéer som Johannesnøkler, kruttbrenner, narmmarihand og alle de andre. De to små eksemplarene av honningblomst ved Eketorp var tydeligvis sett av de fleste med fotoapparat og likeså de små fettbladplantene ved Petgårde träsk.

Liv startet opp med sine nydelige bilder, og det må sies at hun nok var den som hadde fått med seg flest sider av Øland, ikke minst hadde hun fått med seg noe av den gamle Ølandskulturen. Hun brakte bilder fra skipsetninger og fornborger, fra Ølands mange kirker og fra gamle gårdsanlegg, i første rekke Himmelsberga hembygdsmuseum. Vi beveget oss i lunder, over alvar, blant raukarna ved Byerum, og vi besøkte begge fyrtårna på hver sin ende av Øland, Långe Jan i sør og Långe Erik i nord.

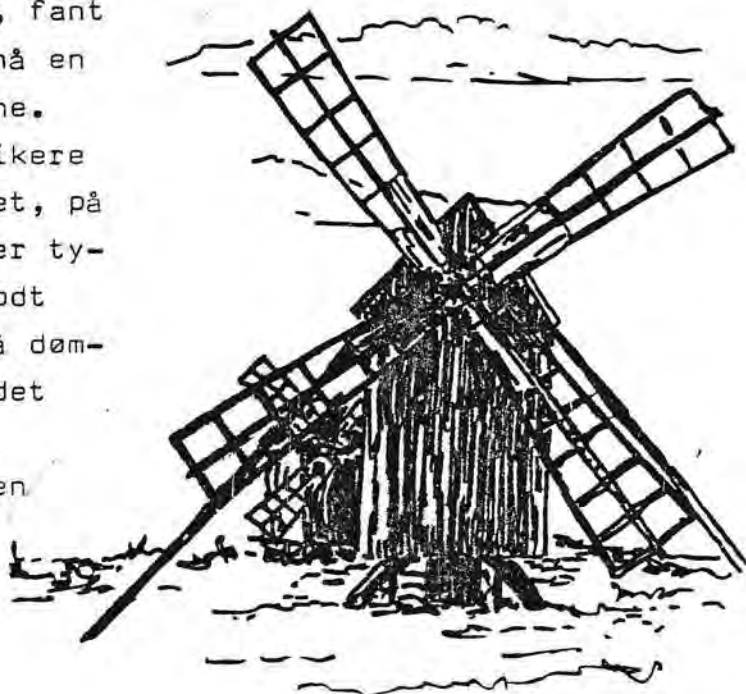
Etter Livs bilder fulgte Kjell, og hans bilder fylte opp med nye arter nydelig avbildet på filmen. Harald og Odd hadde samlet sine inntrykk i samme kassett, og igjen dukket kjenningene fra Øland opp, noe sett før på kvelden, men også mye nytt, alt sett med nye øyne.

Roger viste sine bilder, og ennå en gang ble det "husket" både det ene og det andre. Etter kaffe og herlig

hjemmebakst og mye Ølandsprat, fant Bjørn fram sine bilder, og ennå en gang fikk vi Øland med nye øyne.

På bildene fantes mange botanikere i rett stilling utlagt i graset, på alvar eller i lunder, og det er tydelig at det har vært gjort godt arbeid etter bildekvaliteten å dømme. Det var utmerkede bilder det meste som rullet over teppet.

Før møtet ble Roger overrakt en liten gave som et minne fra turen hvor han figurerte som reiseleder.

Mimremøte 18 januar 6

22 mennesker ankom Tveten 18. januar til møte i "mimringens" tegn. Det er alltid noen øyeblikk på turer og møter som vil stå igjen som høydepunkter for oss alle, enten det er i lag med blomster eller mennesker. Disse vil vi gjerne oppleve igjen og dele med andre. Det er tanken med vårt etterhvert så tradisjonelle mimremøte.

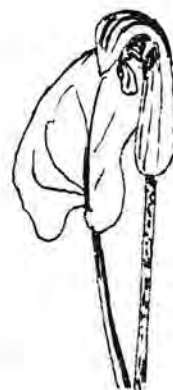
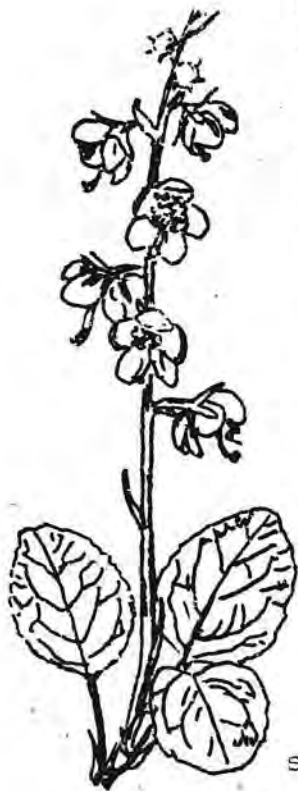
Karl S. Eriksen viet sin bildeserie til havstrendene og strandengene, og han brakte med seg glimt fra mye av det fine som er å finne i våre kystområder. Bl.a. fikk vi glimt fra Gjeterøya-turen som for mange var en opplevelse. Gjeterøya ligger i Brunlanes, men den nåes lett med båt fra Langesund. Øya byr på godbiter som vårvikke, Vicia lathyroides og ikke minst flueblomst, Ophrys insectifera. Ellers var det bilder av jordbærkløver, Trifolium fragiferum, fra Brunlanes, saftmelde, Suaeda maritima, fra samme sted og fra Stråholmen, tusengyllen, Centaureum vulgare, og ormetunge, Ophio-glossum vulgare.

Roger Halvorsen hadde med bilder fra helgeturen i Midt-Telemark. Bl.a. ble det gjensyn med gulveis, Anemone ranunculoides i Flatdal og søstermarihand, Dactylorhiza sambucina, fra samme sted samt fra bl.a. Kivledalen i Seljord og Eidsborg.

Fra nordre Skjælland og Møn viste Kjell Thowsen bilder av fioler som lundfiol, Viola reichenbachiana, og hårfiol, V. hirta. Vi fikk også se den store og staslige orkidéen purpurmarihand, Orchis purpurea og den ikke mindre fine kongsmarihand, Dactylorhiza majalis. Kjell vartet ellers opp med en rekke andre orkidéer av gruppa marihand som er en slekt som i sannhet varierer en hel del. Fint inntrykk ga også de fire Primula-arten og deres hybrider: mainøkleblom, Primula farinosa, marianøkleblom, P. veris, kusymre, P. vulgaris og hagenøkleblom, P. elatior, den siste med naturlige forekomster i Danmark.

John Sandve hadde gjestet grensetraktene mellom Buskerud og Vestfold, nærmere Eiker-området, og tok oss med på jakt etter virkelige orkidégodbiter. Høyest raget i bokstavelig forstand, rød skogfrue, Cephalanthera rubra, men også knottblomst, Malaxis monophyllum, gjorde inntrykk. John vartet også opp med godbiter som myggblomst, Hammarbya paludosa, myrflangre, Epipactis palustris og myrtelg, Dryopteris thelypteris, en bregne som ikke hører til de vanligste.

Hjem fra Mallorca vendte Øyvind og Aslaug Skauli med rikeholdige inntrykk fra Middelhavsnatur. Blant pinjer og sypresser ble det berettet om hjemlige grankorsnebber og

eksotiske hærflugler. Flere av de frammøtte vil huske glisne Orchis-aks gjennomlyst til purpurrødt av sydlig vårsol. Den merkelige rørformede blomsten med lokk, Arisarum vulgare, og puslete Ophrys fusca var mer merkelige enn pene. Staselige Asphodelus, nesten mannshøye vakre aks, pyntet opp i utpint mark. Solroser, Cistus, og lavendel-busker gir lengsel til sydens solrikdom og varme, og navnene gir løfter om farger og vellukt. Nonsblom i knallblått ble som fargeklatter i den brune grusen.

En stor busk i en skrent mot havet liknet på et forvokst go forgreinet skavgras. Den het Epheda, og den var en klassisk medisinplante med tusenårig suksess. I dag lager kjemikerne ephedrin. En Araceum minnet om vår hjemlige Calla palustris eller myrkongle. Viltvoksende smørgule Fresia ga oss nesten vellukten fra bildet.

Jo da, mimremøtene har sin berettigelse og holder oss gledelig varme mot våren.

Nasjonalparkene våre 23 februar

23. februar var det møte om "Nasjonalparkene våre".

Til denne torsdagen hadde foreningen fått Leif Ryvarden til å komme med sitt foredrag.

I Norge finnes 15 nasjonalparker, og den østligste ligger like langt øst som Konstanstinopel. Totalt utgjør de ca. 3% av det norske landområdet. Størrelsen på parkene er varierende. De minste ville i dag vel neppe fått status som nasjonalparker, snarere naturreservater, men de største har fått et stort omfang for å dekke opp areal nok for et rikt og variert dyreliv.

Ryvarden startet med Hardangervidda med sin store villreistamme. Levende og støttet opp med et variert lysbildemateriale fortalte han om særpreg og variasjoner i nasjonalparkene som ligger på rekke og rad i det langstrakte landet vårt. Her ble det vist glimt fra storslagen natur, vi ble brakt med gule fioler og myrklegg. Jotunheimen ga botaniske glimt som lodnebergknapp (Sedum villosum) og områdets karakterplante mogop (Anemone vernalis). Ormtjernkampens merverdige skjeggklokke (Campanula barbata) i kanten av urskogsområdene reiste det plantegeografiske spørsmålet: Hvorfor får den ikke en videre utbredelse etterhvert?

Rondane framsto som vilt og bratt med mange kværtargeologiske merkverdigheter. I Gutulia skjulte den tunge og grove furu- og granskogen den sjeldne og særpregede orkidéen huldreblomst (*Epipogium aphyllum*).

Femundsmarkas nasjonalpark har det særpreg at det er åpent for fortsatt skogsdrift i deler av området. Her fikk vi oppleve "Langeskeren", en kværtargeologisk særegenhet. Fra Femundsmarka har en innvandret moskusflokk bredt seg inn i Sverige. Gamle døde "gadd-furuer" kunne i dette landskapet bli stående i nesten 150 år, og de ble etterhvert kledd med lav av forskjellig type, bl.a. den sjeldne ulvelaven, *Letaria vulpia*. Dovre nasjonalpark kan skilte med en av landets mest rikholdige blomsterrikdommer hvor det bl.a. finnes fjellvalmue, norsk malurt og snøgras.

Rago ligger midt i Nordland. Den er rik på sjøer og vann og er en naturlig forlengelse av parken på svensk side. Her streifer jerven over beverområder. Den store gnageren har funnet seg tilrette i Rago-elva.

Senja kan også by på en nasjonalpark. Olderdalen kan by for turistene et kontrastrikt område av nordnorsk kystterreng som ikke helt likner det øvrige av øya.

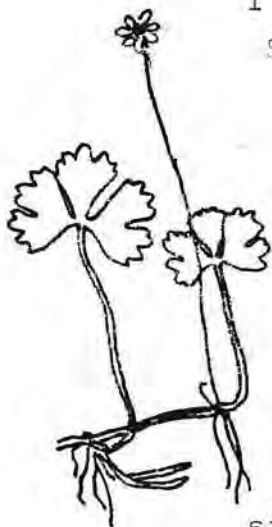
Dividalen nasjonalpark er rik botanisk sett. Herfra fikk vi glimt av snøsoleie, gullrublom, fjellnøkleblom som er endemisk for Skandinavia og med nærstående arter i Alpene.

Stivsildre var også et nytt bekjentskap for mange. Den har bisentrisk utbredelse i Norge, d.v.s. at den har to tydelig adskilte vokseområder. Andre fine ting herfra var også rosekarse med to lokaliteter i Jotunheimen i tillegg, sibirkoll som er en slektning av fjørekoll, og den uvanlige fjell-solblomsten. Den siste har også en slektning i

våre trakter.

Stabbursdalen i Finnmark kan framvise verdens nordligste furuskog med bl.a. lappflokk.

Øvre Anarjokka ligger også i Finnmark, på grensen mot Finland. Her er tanatimian stedvis en karakterplante på elveskrentene. Området bærer tydelig preg av skogbranner. Det tar svært lang tid før disse skadene repareres p.g.a. at områdene ligger på hva Ryvarden karakteriserte som "livets yttergrense". Like fullt har den nasjonalparken å framvise godbiter som myrsildre, åkerbar, russefrøstjerne, sibirturt og storveronika. Den siste og østligste parken i rekka er Pasvik. Dette området kan by på et utrolig rikt fugleliv som i sterk grad kan oppvise østlige og sibirske arter. Parken er dekket av ca. 25%

vann og domineres av store myrer og flate åser. Hist og her er skogen ødelagt av skogbranner, noe som gir en rar aldersfordeling på skogen. Skugbunnen var preget av finmarkspors, og i kildeområder og fuktigere lende fantes lappmarkssoleie, *Ranunculus lapponicum* og brannmyrull, *Eriophorum russeolum*.

42 stykker hadde funnet veien til DnC's lune og koselige lokaler for å overvære kvelden. Om foredraget ble langt, ble dette til fulle oppveiet av Ryvardens fortellerevne og rike bildeillustrasjoner som tydelig bar preg av at han har lagt mange mil bak seg i fredete områder rundt om i Norge.

Kaffe, sedvanlig god hjemmebakst og hyggelig prat fulgte deretter, og det ble også loddet ut et eksemplar av "Norges nasjonalparker" som er en praktfull bok fra Ryvardens hånd, ved denne anledningen også signert. Lykkelige vinnere ble familien Sandved.

Islandskveld 14 mars

Ca. 30 medlemmer hadde møtt fram for å følge med på tur til Island med Eivind Kolstad, Thorbjørn Nilsen og Liv Schiemann.

De hadde alle tre besøkt sagaøya sist sommer og brakte med seg mye bildemateriale fra naturen der. Liv hadde nådd Island pr. fly og reiste med buss rundt. Thorbjørn Nilsen og Eivind Kolstad hadde bil med og måtte da innom Torshavn på Færøyene på vei opp, noe som ga mulighet for en rundtur der. Dette brakte oss glimt fra et tåkete og treløst landskap med bratte og tildels utilgjengelige fuglefjell, trange skar og en enslig tue med rosenrot.

Island minte mye om norsk høyfjell, og landskapet virket forblåst og nakent. Våre guider brakte oss med på en rundtur og startet ved Myavatn, Islands fuglereservat. Myavatnområdet framsto som en enorm sjø hvor her og der merkelige lavaformasjoner ga et trolsk inntrykk. 1,5 - 2 m var sjøens gjennomsnittlige dybde.

Vi fikk glimt fra islandske kraftverk bygget over varme kilder, og det manglet bare lukta av de svovelstinkende varme gytje- og kildeområdene. Midt i størknete bølger av lava fra de mange vulkanske områdene, lyste tuer av *Thymus arcticus*, den lokale timianarten, opp. Bade kunne man gjøre den kalde Islandssommeren i grotter med badevann på opptil 36°.

Ferden gikk videre til enorme lavastrenger ved havet, til dype forsenkninger med tett bjørkeskog og mye fugl, til Gudafoss og til Akureiry med sin botaniske hage. Vi fikk glimt ned over vulkankanten. Den praktfulle

"grunnvannsfossen" med bjørkebremmer på breddene, de såkalte Raunfossa, nordøst for Reykjavik ga et mektig inntrykk, og tre av turens få botaniske glimt var her og der den lille snø-søta, Gentiana nivalis, fjellstjerneblom, Stellaria calycantha og en nattfiolart kalt Platanthera hyperborea som egentlig er en grønlandsk-og nordamerikansk art.

Hester og Island er to ting som hører sammen, og en Islandstur tar en ikke uten et besøk på Thingvellir ved Thingvallavatn.

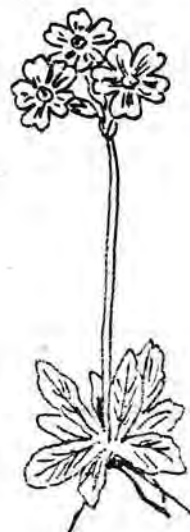
Gullfoss og Geysir-området viste nye sider ved Island. Ved Geysir var naturen frodig. Her fikk vi også glimt av skredarve, Arenaria norvegica, lodnebergknapp, Sedum villosum og den lokale geitramsvarianten, Chamaenerion latifolia.

Vi koste oss med "jökulløyp" som var smeltevann fra breene, vulkanutbrudd, fine fjellformasjoner, fuglefjell og lavastrenger med sydlandsk preg. Bare badegjestene (og temperaturen) manglet. Havhest på reir er ikke vanlig syn på lerretet i vår forening, men trivelig del av islandsk natur er den nå. "Islandsk islandslav" fulgte etter en fantastisk lavabru, strandsmeller, Silene maritima, vokste i høyden mens brannmyrkleggen, Pedicularis flammuea, vakte stor begeistring.

Vatnajökul som kalvet i hvitt og sort imponerte, mens det forundret mange at gulmaure, Galium verum, som er et vanlig bekjentskap hos oss, er fredet i Island.

Mest imponerende var kanskje de fantastiske basalt-formasjonene vi fikk se mot slutten. Det var virkelige dimensjoner over det orgelpipeaktige hvelvet med en foss som et slør som ble vist oss.

Ca. 30 mennesker hadde funnet veien til denne islandskvelden som sikkert fristet en del til tanken på Islandsferie, lavaørkner, sandstormer, tåkelandskap og vind til tross. Rådet var å reise på ettersommeren.

Evert Taube i Seljord 16 mars

I samarbeid med Seljord Folkehøgskule ble det arrangert et møte med tema "Evert Taube og hans blomstermotiver" og visesang. Til møtet var kommet Jørn-Erik Bjørndalen fra Sogndal som nå har besøkt alle norske botaniske foreninger med sitt foredrag om Evert Taubes diktning. Med seg hadde han en lokal størrelse innen visesang, Ivar Skifjeld, som er kjent med Taubes liv og hans diktning, og som også er

en meget god tolker av Taubes viser.

Ca. 50 menneske hadde funnet veien til folkehøyskolen for å bli med til Bohuslänkysten og til Sjösalä i Roslagen utenfor Stockholm, sto steder som fikk stor betydning for Taubes diktning. Bjørndalen brakte oss i ord og bilder med på en reise til Bohuslän, og underveis støttet han opp med bruddstykker fra Taubes visetekster. Her og der bar de tydelig preg av at Taube også kunne sin botanikk. Vi fikk også glimt av et vakkert og mangfoldig Roslagen hvor Taube fant og bygde sitt Sjösalä. Her var det så han skapte mange av sine fineste stemninger som han siden satte toner til og udødliggjorde for nordmenn og svensker.

Hva Bjørndalen tok for seg om Taube, ble på en fin måte bare forsterket og utfyllt da Skifjeld slapp til med sine historier og taubske viser. Den forsamlingen som stille hadde lyttet til Bjørndalen, viste seg snart å være en sangvillig flokk da Skifjeld gang på gang inviterte til allsang.

Det ble en trivelig kveld med et trivelig tema hvor de fleste så ut til å trives.

Vi takker av hjertet Seljord Folkehøgskul for samarbeid og hjelp til å gjennomføre arrangementet.

Ølandskveld i Kragerø 23 mars

NOF, Telemark, avd. Kragerø og Telemark Botaniske Forening hadde i fellesskap invitert til "Ølandskveld" i Kragerø Sparebanks lokaler.

Ca. 60 mennesker hadde møtt fram for å høre Jan Erik Tangen og Roger Halvorsen fortelle om fugle- og orkidéøya utenfor Sveriges østkyst.

Det mangfold av natur som Øland kan by sine gjester kan ikke rettferdiggjøres av en lysbildeserie og to personer som legger all godvilje til i beskrivelsen av dette stedet.

Ferden startet ved Ottenby og fyret Långe Jan på sørspissen og historier om mengder av fugl og enger fulle av blomster parret med en etterhvert rikholdig bildeserie fra Ølandsk natur fikk trolig mange til å overveie å ta turen.

Ølands natur er mangfoldig og omskiftende, fra ødslige alvarmarker med en og annen frodig alvarsjø full av fugl til orkidéenger, grønne lunder og næringsrike strand og gruntvannsområder.

Etter en lang og innholdsrik ferd gjennom natur- og gamle kulturområder havnet en tilslutt på nordspissen ved Grankullaviken og fyret Långe Erik.

Da smakte kaffe og kaker, og spørsmåla ble etterhvert mange under kaffen.

Fjellkveld 3 april 12

"Fjellkvelden" gikk tirsdag 3. april i DnC's lokaler i Porsgrunn. 25 stykker var møtt fram.

Etter takkeord og overrekkelse av en alldeles nydelig "duftranke" til DnC viste Karl S. Eriksen et fint utvalg av bildene sine fra en fjelltur midt i juli i fjor. Det

var en tur som viste et snitt fra fjellbjørkeskogen i ca. 900 meters høyde opp til det lavalpine og mellomalpine beltet, fra snøleiene og til rabbesamfunna.

Ved Fossli var det tatt fine bilder av skogstorkenebb og tyrihjelm, på Dovre av dvergbjørk, ullvier og store eksemplarer av *Silene acaulis*. Dovre med Kongsvolltraktene er jo nå nasjonalpark og botanisk meget interessant. Finner man *Dryas octopetala*, "den peneste planten jeg vet om" som Eriksen sa, så oppdager man veldig mange andre kalkkrevende planter også, f. eks. bergveronika, knoppsildre, avblomstrede mogop, fjelltistel, setergråurt og jåblom. Alle disse vokser langs med stien som fører opp mot Knutshø-toppene. Er man kommet opp i ca. 1300 - 1400 meter, finner man så også isssoleie, snømure, dvergsoleie, snøsoleie, gullrublom og gullmyrklegg.

Like i nærheten av Kongsvoll begynner Vårstigen ved E-6, og den er vel verdt et besøk. Snøsøte og fjelldronning gleder man seg alltid over å se, og kvann legger man også merke til på turen oppover. Vil en se fjellpyrd i blomst, så må man være veldig tidlig ute. Ellers så finner man nesten hele den sydnorske fjellfloraen representert i området: blå lyng, greplyng, norsk malurt, blindurt, bjønnbrodd, kvitkurle og grønnkurle, mange sildrearter som gul-, skåre-, tue-, bekke- stjernesildre. Strå er så mangt. F.eks. bergstarr, agnorstarr, hengefrytle, svartstarr og sotstarr.

Så gikk turen fra Kongsvoll til Folldalen, bort til Såtålisettrin i 1000 - 1100 meter høyde. Her var det mye fint å se: fjelltettegras, fjellfiol, setermjelt, og noe lenger borte ved Ålbuseter vokste småsøte, svartkurle, blåmjelt, moselyng, fjellkattefot, rødsildre, fjelltjæreblom, åkerbær og mye annet. Lenger nordover ble det funnet rosekarse, en plante som vel var ny for de fleste av oss.

Etter en liten pause tok Roger Halvorsen oss med til fjellområder i Rogaland. Vi ble kejt med både plante- og fuglelivet her. Den giftige romen finnes det mye av i dette kalkfattige området. Vi hørte om bruken av plantenavna på arten og hvor det latinske

navnet kommer fra. Sammenliknet med Dovre så finnes det langt færre arter her, men vi fikk en fin repetisjon av de mest vanlige fjellplantene.

Videre fortalte Halvorsen om turen sin på Hardangervidda sist sommer, nærmere bestemt til Sandfloeggi nord for Haukelisetet. Det lå denne sommeren mye snø langt utover sommeren, men moselyng og fjelltjæreblom fantes i fullt flor i mengder, også rødsildre og

issoleie. Et artig innslag var en snøspurvunge oppe ved tjer-net på Sandfloeggi.

I Vågslidtraktene finnes det bl.a. bjønnbrodd, småtranebær, mye blålyng, grønnkurle og søterot, og disse fikk vi glimt av. Tyttebærene fra fjellet smaker ekstra godt kunne Halvorsen fortelle.

Han avsluttet med å demonstrere tre bjørketyper: *Betula pubescens* (fjellbjørk), *Betula nana* (Dvergbjørk) og deres hybrid.

Etter å ha sett på fjellfloraen enda en gang med bilder fra hardangervidda vest, som Liv Schiemann hadde tatt i juni i fjor, bilder som bl.a. viste en aldeles nydelig samling av fjellnøkleblom, var det Jan Erik Tangens tur. Som ventet ble det et større innslag av fugl, f.eks. fikk vi glimt og historier om fjellrypa, boltit og snøspurv.

Etter dette ble det kaffepause hvor praten gikk livlig om planter. Etter kaffen viste Kjell Thowsen et videoopptak av filmen "Orkidéer ved Stockholm". Et flott program var det, og de fleste var begeistret. Mange av artene hadde vi lært å kjenne på Öland, og mange av dem finnes også i Telemark og i vårt nærmiljø i Grenland. Denne "fjellkvelden" ga mersmak, og vi gleder oss til Dovreturen som TBF har planlagt i juli 1984.

I strålende vær møtte 16 stykker fram til årets "blåveismønstring" som gikk av stabelen i traktene rundt Seivall og Vardåsen i Bergsbygda på østsiden av Eidangerfjorden.

Bilene ble parkert ved Lerstang, og følget la veien innom den gamle bygdeborgen "Slottet" uten at de store funna ble gjort. Imidlertid fikk deltagerne oppleve hva "yngre jernalder" kan framby av severdigheter i området. Mest gledet blomstrende vårrublom, Erophila verna, og maigull, Chrysosplenium alternifolium. Veien gikk så mot Seivall nede ved Eidangerfjorden. Langs veien var det godt med blåveis, Hepatica nobilis, og hvitveis, Anemone nemorosa. I ei vestvendt li dukket det opp et felt med skogsvingel, Festuca altissima, og her var firblad, Paris quadrifolia, også kommet langt. Over oss demonstrerte gransangeren sitt karakteristiske tjif-tjaf, og vi lyttet i andakt til årets

første syngende løvsanger. Noen småblader med gamle vinterstandere ble identifisert som storklørke, Campanula latifolia.

På Seivall var seilersesongen i gang, og vi forlot stedet og klatret opp ei bratt li mot Vardåsen. Oppe i lia, der den begynner ved flatene ned mot Ulesund, fant vi et lite felt med blåveis i både blått og hvitt. Oppover mot toppen fantes mye broddbergknapp, Sedum reflexum (før kalt rupes-tris) og vårskrinneblom, Arabidopsis thaliana, den siste i blomst. Oppe på toppen fant vi trefingersildre, Saxifraga tridactylites, i knopp og fine bestander av vårmarrihand, Orchis mascula, på vei fram.

Mens vi nøt medbrakt matpakke og praktfull utsikt med hvite seil på fjorden, seilte to musvåker bedagelig over oss i god høyde.

Vel nede igjen fulgte vi traktorveien mot "hyttebyen" på Ormfjordside

den av Vardåsen, og vi passerte bl.a. tannrot, Dentaria bulbifera, rosetter av filtkongsløys, Verbascum thapsus og en imponerende vindel, Lonicera periclymenum, med en "stammediameter" på rundt 2 cm, alt mens svart-hvit fluesnapper sang i krattet. Vi fulgte veien tilbake til bilene og passerte et blåveisfelt som var dominert av rødfargete individer. De fleste av følget dro videre mot Bjønnes, til ei varm li like vest for Solvik, hvor det ble observert en bestand av skjellrot, Lathraea squamaria, i sin fineste blomstring. Her fantes også spirer av konvall, Convallaria majalis, og en liten bestand av blankstorkenebb, Geranium lucidum.

Her ble ekskursjonen offisielt avsluttet, men de mest utholdende fortsatte til Gurpekollen sørvest for Oksum. Her er

vårbendel, Spergula morisonii (før kalt vernalis), kjent fra gammel tid. I fint vær søkte vi forgjeves, og kanskje var vi for tidlig ute. For liksom å glede de få gjenværende deltagerne, boltret to musvåker seg i varmlufta over kollen nordøst for Oksum-gårdene. Det ble identifisert ca. 110 arter på turen.

Langangen 10 mai

18 stykker møtte opp ved Esso Taverna i Nystrand til avtalt tid og dro videre til Langangen. Her ble bilene parkert ikke langt fra Åsetregården. Vi spaserte mot Åsetre uten noe særlige spennende opplevelser på botanikk-fronten. Det beste var tuer av maigull, Chrysosplenium alternifolium og tannrot, Dentaria bulbifera. Inne ved Åsetre fant vi de første eksemplarene av lerkespore, Corydalis intermedia. Ellers var hele området rik på både myskegras, Milium effusum, og skogsvingel, Festuca altissima.

Grunneieren på Åsetre møtte oss og loset oss over et gammelt isdamanlegg hvor bunnen i dag er lagt ut som eng, en eng som sto full av vårkål, Ranunculus ficaria. Vi kom fram til eikeklede rygger med utsikt over Langangsfjorden og Langesundsfjordsområdet. Her fortalte Åsetre om Rognlia, istrafikken og de arkeologiske utgravingene på Rognlia. Vi fortsatte ned en brei og bratt kløft med fin vegetasjon. Mengder av myske, Galium odorata, og skogsvingel møtte oss øverst. Nedover lia sto også mengder av skogbingel, Mercurialis perennis, og noen eksemplarer av storkonvall, Polygonatum multiflorum. Midtveis nede i kløfta kom vi også gledelig nok over 4 eksemplarer av skjellrot, Lathraea squamaria. Ned på den gamle ishustomta vokste mengder av ro-

setter av fagerklokke, Campanula persica, som vi fant ganske mye av bortover hele området. Nøkleblomst, Primula veris, sto i blomst, og en steinskrent

mot stranda sto helt full av blankrøde blad av blankstorkenebb, Geranium lucidum. Korsknapp,

Glechoma hederacea, sto i full blomst, mens en del

eksemplarer av lundkarse, Cardamine impatiens, ennå

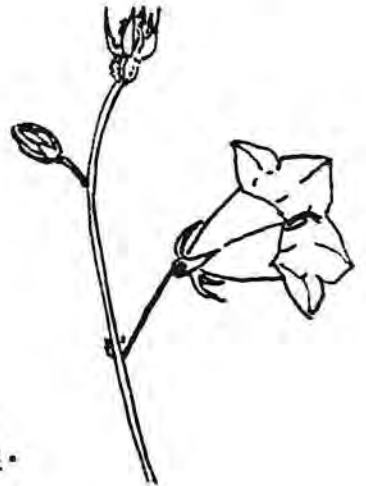
ikke var kommet i blomstring. På den andre sida av stranda

dukket det opp fine bestander av storkonvall i knopp, og her

og der kunne vi også glede oss over svarterteknapp, Lathyrus

niger, på god vei. Knollerteknapp, L. montanus, og vårerteknapp,

L. venus var begge alt i blomst, mens skogvikke, Vicia sylvatica, bare så vidt hadde kommet fram. Vi gjenkjente både berg-

mynte, Oreganum vulgare, og kransmynte, Satureja vulgaris, på blader og vinterstandere, og dessuten er ikke lukta til å ta feil av. Umiskjennelige var også vinterstanderne til kvitrot, Laserpitium latifolium. Her og der fantes også rosetter av revebjelle, Digitalis purpurea, trolig levninger fra bosettingen her.

Vi fortsatte opp noen bergnabber for å nyte medbrakt i kveldssola, og ruslet over blomstrende tepper av melbær, Arctostaphylos uva-ursi. Her fantes også mye blåmunke, Jasione montana, i knopp, men den var grei å bestemme på vinterstanderne.

Etter mat og prat gikk ferden videre opp forbi de gamle tuftene i Rognlia. Her fantes mye Scilla sibirica i blått og hvitt i lag med krøllilje,

Lilium martagon, begge tydeligeminne om bosettingen her.

Ellers la vi merke til blad av skogsvinerot, Stachys sylvatica, og stor-klokke, Campanula latifolia. Vi klatret opp en bratt li full av hvitveis, Anemone nemorosa, og blåveis, Hepatica nobilis, før vi kom inn på traktorsporet som førte oss tilbake til bilene.

Ca. 150 arter ble identifisert og kryssset av.

Høgenhei 21 mai

Været så noe utrygt ut da 22 deltagere møtte fram for å ta i øyensyn åsene i Høgenheimrådet ved Stathelle i Bamble. Men utover kvelden utviklet det seg slik at de fleste syntes å kose seg riktig godt i marmen og med utsikt over Stokkevannet og de store skogsområdene vestover i Bamble.

Botanisk sett ga turen også mye fint. Ned ved veien hvor vi tok av inn i skogen, fant vi et stort eksemplar av humle, Humulus lupulus og mye trefingersildre, Saxifraga tridactylites. Vårmariland, Orchis mascula, sto i fin blomstring, noen steder i kraftige og tette eksemplarer. Tysbast, Daphne mezereum, var forlengst blomstret av. På åpent skråfjell i disse kalkområdene fant vi 25 - 30 eksemplarer av flueblomst, Ophrys insectifera, på god vei. Av småbregner kjente vi igjen olavsskjegg, Asplenium septentrionale, murburkne, A. ruta-muraria og svartburkne, A. trichomanes. Vi fikk også demonstrert forskjellen på finger- og fuglestarr, Carex digitata og ornithopoda.

Overalt sto store tepper av liljekonvall, Convallaria majalis, og flere steder lå angren av allerede blomstrende eksemplarer i lufta. Orkidéer som brudespore, Gymnadenia conopsea, og nattfiol, Platanthera bifolia, er ganske karakteristiske, men var ennå ikke helt kommet fram. Sanikel, Sanicula europaea, er lett kjennelig på bladene og vokste da også her og der utover området. Øverst oppe, nesten ute på kanten av åsen, lå en liten kulle som inneholdt et av dagens beste funn, en fin bestand av buskvikke, Coronilla emerus. Vi rastet oppe på toppen rett over tunnelåpningen og oppdaget snart at vi

satt på den forunderlige "klatten" av permbergarter som henger øverst i bergsida her. Ytterst ute på kanten vokste en mure som tiltrakk vår oppmerksomhet. Den ble under tvil etterhvert bestemt til småmure, Potentilla tabernaemontani. Imidlertid er det så mye tvil knyttet til den slekten, og arten så sjelden i Norge, at den bør kontrollbestemmes av Botanisk museum hvor den blir innsendt.

Ferden gikk videre sørover på toppen av brattskrentene langsmed Stokkevannet, men det var ikke store forandringene i vegetasjonen. Den synes like frodig hele veien. Det vekslet mellom uthogster, furukoller, et og annet granholt i de fuktigste partiene og varmekjære lier med en fin blanding av det meste som finnes slike steder på kambrosiluren i Grenland. Til og med noen eksemplarer av bok, Fagus sylvaticus, dukket opp. Ellers er det verdt å nevne kranskonvall, Polygonatum verticillatum, og rødflangre, Epipactis atrorubens. Noen spredte eksemplarer av barling, Taxus baccata, ble også sett.

Ferden endte ved Grasmyr gård, hvor målet var et prektig eksemplar av valnøtt, Juglans regia, som tydelig setter frukt siden marken var bestrødd av nøtteskall.

Underveis fant noen av deltagerne noen få eksemplarer av liljekonvall med røde støvbærere. Dette var en ting de færreste kjente til fra før.

Det ble seint før vi nådde bilene, men de fleste så ut til å være fornøyde med kvelden fylt av sol, varme og boblende fuglesang. Ca. 160 arter av våre ålanter ble identifiserte.

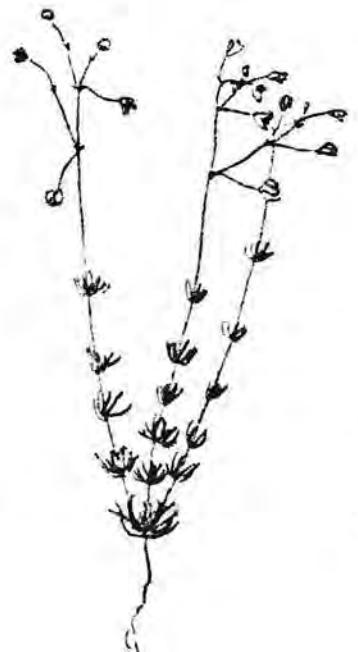
Arøya 27 mai 18

Det ble - fjordtur i strålende vær 27. mai. 27 deltagere møtte fram for å bli med ut til Arøya i Brunlanes. Først ble det imidlertid en snartur innom Risøya på sørspissen av Bjørkøya for å lete opp lokaliteten av siv-lilje (Sisyrinchium angustifolium) som finnes her. Der ble snart funnet helt nede i stranda og inneholdt noen få eksemplarer med bristeferdige knopper, en hel del tuer foreløpig uten blomster og en hel mengde små frøplanter. Andre arter her var stakekarse (Barbarea stricta) og broddbergknapp (Sedum reflexum). I strandenga like nedenfor bebyggelsen oppdaget vi en liten forekomst av krusfrø (Selinum carvifolia). Her sto også småplanter av noe som liknet tusengyllen, Centaurium sp. Etter å ha beundret en praktfull forekomst av vårmariland (Orchis mascula), passerte vi en liten vik med tuer av kjempesøtegras (Glyceria maxima).

Ferden gikk så via Risøysundet og Bukkespranget til Store Arøya hvor vi landet i Stokksund nær den gamle skolen. Her sto oksetunge (Anchus officinalis) og hvitdodre (Berteroa incana) i knopp. Vi fortsatte raskt mot Slåvika, og på veien dit noterte vi bl.a. gul frøstjerne (Thalictrum flavum), lundkarse (Cardamine impatiens), mengder av nyresildre (Saxifraga granulata), fagerknoppurt (Centaurea scabiosa), tannrot (Dentaria bulbifera), lerkespore (Corydalis intermedia), myskegras (Milium effusum), skogsvingel (Festuca altissima) og moskusurt (Adoxa moschatellina). Underveis fikk vi oss også tydelig demonstrert forskjellen på munkens og hagesangeren fortryllende sang i grønsværet.

På klippene ute ved Slåvika slo vi oss ned i en forekomst av marinøkkel (Botrychium lunaria) og stjernetistel (Carlina vulgaris). Etter "første bordsetting" i fint vær med utsikt over mot Fugløya og Mølen på Brunlaneslandet, dro vi oss opp i skogen ovenfor det gamle steinbruddet. Fra skrenten av bruddet så vi en liten forekomst av dunkjevle (Typha latifolia). Skogbunnen var stedvis dekket av sanikel (Sanicula europaea) og skogfiol (Viola riviniana). Vi kom snart opp i den delen av skogen som rommer store bestander av velvoksen barlind (Taxus baccata). Mange av deltagerne gikk ut mot kanten av de bratte skrentene mot Dypingen, sundet mellom Store Arøya og Gjeterøya. Her

ga kalkgrusen tydelige utslag på vegetasjonen. Av artene som fantes her, kan nevnes mengder av brude-spore (Gymnadenia conopsea), vårmarihand (Orchis mascula), rødflangre (Epipactis atrorubens), stjernetistel (Carlina vulgaris), kantkonvall (Polygonatum odoratum), fuglestarr (Carex ornithopoda), blodstorke-nebb (Geranium sanguineum) og nikkesmelle (Silene nutans). Glede vakte gode forekomster av vårbendel (Spergula morisonii) som er kjent fra Arøya fra langt tilbake. Den vokste langs brattskrenten i lag med blåmunke (Jasione montana). Øverst på kanten overrasket

flere av deltagerne et par halv voksne unger av grevling, og nede på sjøen lå ærfuglhunnene i store flokker med små dununger. Vel tilbake i steinbruddet ved Slåvika, var det tid for "annen bordsetting" og for badeliv for de minst frosne. Selskapet koste seg riktig lenge i det fine solskinn.

Med i stranda passerte vi de første bladene av strandkål (Crambe maritima), og en og annen busk av Rosa rugosa.

Så gikk veien tilbake til båten. I alt 239 arter ble krysset av for Store Arøya.

Avlyst.

Både pinseturen til Midt-Telemark 9. - 11. juni og Bastøya-turen 11. juni ble avlyst på grunn av dårlig oppslutning. Til Telemarkturen var det påmeldt 2 stykker og til Bastøy-turen, en tur som forøvrig ble litt forandret i forhold til opprinnelige planer, kom bare to stykker foruten turlleder, og disse bestemte seg for å la være å ta turen til Vestfold.

Heggemyr 14 juni

Torsdag den 14. juni var det kveldstur til Heggemyr naturreservat i Solum. Ca. 15 stykker av både små og store var møtt fram denne fine kvelden. Vi fikk fort forstand for at dette var et verneverdig myrområde. For flere ble dette det første møtet med blomstrende smalmarihand, Dactylorhiza trausteineri, og korallrot, Corallorhiza trifida. Av andre arter på myra nevnes: Rome, Narthecium ossifragum, klokkelyg, Erica tetralix, hvitlyng, Andromeda polifolia, storblåfjær, Polygala vulgaris på nytt og uvant voksested, en mulig dikesoldogg, Drosera intermedia, sultstarr, Carex pauciflora og flekkmarihand, Dactylorhiza maculata. Av korallrot ble det funnet i alt 11 eksemplarer i overgangen mellom skog og myr.

DOVRERAPPORT

15 - 21 juli 1984

De første hadde alt ankommet Dovre og Hjerkinn utover lørdags-ettermiddagen og hadde begynt ruslingen i traktene omkring den gamle og ærverdige fjellstua på Hjerkinn.

Den ligger vakkert plassert i skråningen under Hjerkinnhø, ikke langt unna den vakre Eisteinkirka. Hjerkinn fjellstue var inntil 1927 en av statens fjellstuer som var bygget for å ta seg av veifarende over fjellet. De første av disse fjellstuene ble bygget allerede under kong Eistein og ble plassert langs den seinere så kjente og gamle kongeveien. Kongeveien ligger i dag ennå godt synlig i terrenget forbi Hjerkinn fjellstue opp over Hjerkinnhø og videre nordover Dovre.

Denne gamle kongeveien og den nærmeste omegnen av fjellstua ble da også flittig brukt på daglige botaniseringstreif og kveldsturer for dem som en dag ville ta det mer rolig.

Utover søndagen den 15. juli ankom så de siste, da med et par unntak i det noen få ankom noen dager seinere. På søndags ettermiddag ble det løst organisert en tur i egnen rett opp bak fjellstua og opp langs kongeveien. De først ankomne fungerte nå som guider, og i ettermiddagssolen som kom fram, ble det ganske snart klart at den rike floraen på Dovre var meget godt representert her like rundt "hjørnet av hovedkvarteret".

Allerede fra vinduene på baksiden ble det registrert fjellnøkleblom (*Primula scandinavica*), skåresildre (*Saxifraga adscendens*) og store og blå tuer av fjellflokk (*Polemonium caeruleum*).

Lørdagsettermiddagens tur opp enda bak annekset og vierkrattet ovenfor brakte for dagen et meget rikt utvalg av krevende arter. På tørre rabber sto store tuer av rabbetust (*Kobresia myosuroides*) og godt med fjellkveke (*Roegneria borealis*) blant bakkestarr (*Carex ericetorum*) og smånøkkel (*Androsace septentrionale*) i mengder. Den siste vakte glede hos mange.

Ellers bør nevnes de store og vakre svartstarrene (*Carex atrata*) og de første eksemplarene av setermjelt (*Astragalus alpinus*) og reinmjelt (*Oxytropis*

lapponica). I grusen inntil huset sto også betydelige mengder av setersoleie (*Ranunculus hyperboreus*).

Da vi møtte vierbeltet over kanten, ble det stedvis fuktigere med den følge at tepper av gulsildre (*Saxifraga aizoides*) dukket opp i lag med tuer av den andre arten av Kobresia-slekten, myrtust (*K. simplicifolia*).

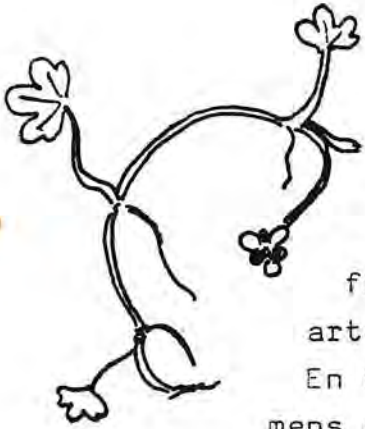
En Cardamine-art ble bestemt til polarkarse (*C. nymani*), mens den vakre starren sotstarr (*Carex atrofusca*) vakte glede som ny for mange.

Da fjellets to siste mjeltarter, gulmjelt (*Astragalus frigidus*) og blåmjelt (*A. norvegicus*) ble funnet, var det enighet om at disse to artene var noe av det vakreste fjellet kunne oppvise av planter, en oppfatning som etterhvert forandret seg som dagene gikk. Den gule fjellfiolen (*Viola biflora*) høstet også jublet for sitt nærvær. I et bekkesig fantes det både kastanjesiv (*Juncus castaneus*), finnmarkssiv (*Juncus arcticus*), tvillingsiv (*J. biglumis*) og trillingsiv (*J. triglumis*). Tre rublom-arter ble også observert på turen, nemlig skredrublom (*Draba dauricum*), dovrerublom (*D. dovrensis*) og lodnerublom (*D. incana*), den siste godt kjent fra Jærens strandenger av Rogalandsavdelingens medlemmer.

Da deltagerne nådde kongeveien, gikk det noe raskere unna, men det gikk ikke ut over botaniseringen. Langs veien sto mogopen (*Anemone vernalis*) og viftet med sine luftige hårtufser i vinden mens blåspretten (*Thalictrum alpinum*) sto tett i tett over alt.

Nå dukket også rike forekomster av gullmyrklegg (*Pedicularis oederi*) opp, både i blomst og med halvmodne frøstandere. Diskusjonen om myrklegg-navnet kom snart i gang. Er det myrklegg, eller er det myrk-legg? Det ble neppe noen løsning på dette spørsmålet, og det var snart glemt til fordel for den nære slektning, bleikmyrklegg (*P. lapponica*). Det ble snart enighet om at denne lyse fine fjellblomsten dufter omtrent som nybakt sitronformkake.

Litt kald vind og truende skyer (og muligens ventende kveldsmat) tynnet etterhvert ut i rekkene av deltagerne. De fleste rakk imidlertid å få med seg både svartaks (*Trisetum spicatum*) og vivipar fjellrapp (*Poa alpina* f. *vivipara*), to arter som vi skulle komme til å se mye av etterhvert som dagene gikk. Overalt sto jåblom (*Parnassia palustris*) som hvite flekker utover i terrenget og vitnet om gode kår.

Fjellkattefot (*Antennaria alpina*) ble også et nytt bekjentskap for mange. Den første orkidéen, nemlig grønnkurle (*Coeloglossum viride*), ble funnet i bra antall. Da så en kraftig hagl- og regnbyge gjorde fjellet utrikelig, og tordenen begynte å rulle i sørøst, ga også de mest iherdige seg og dro tilbake. Veien ble forlatt til fordel for lave vierkratt og myrer. Dette ga som resultat snipestarr (*Carex rariflora*) og strengestarr (*Carex chordorrhiza*).

Første kvelden gikk med til prat og beskjeder og ikke minst til å stifte nye bekjenskaper på tvers av foreningsgrenser. Mandag 16. juli kom med grått vær og små byger nå og da, og selskapet valgte området rundt Kongvoll som reisemål. Første stopp ble en veikant ca. 1 km sør for Kongvoll hvor en skulle leite opp hengefrytle (*Luzula parviflora*). Den ble funnet inne i bjørkeskogen og var et nytt bekjentskap for de aller fleste. På en liten myrflekk dukket turens andre orkidé opp. Her sto fem eksemplarer av kvitkurle (*Leucorchis albida*) i lag med bla.a. grønnkurle (*Coeloglossum viride*) og tvillingsiv (*Juncus biglumis*). På ei lita flate ved veien sto en stor bestand av hodestarr (*Carex capitata*) og like ved parkeringen vokste flere eksemplarer av blankbakkestjerne (*Erigeron politum*).

Neste stopp var en ganske bar veiskråning like sør for Kongvoll. Her ble det talt opp ca. 100 rosetter av dovrevalmue (*Papaver radicum* subsp. *ovatilobum*). Vi fikk til fulle demonstrert hvor konkurransesvak fjellvalmuen er i forhold til annen vegetasjon som nærmest manglet i grusskrenten.

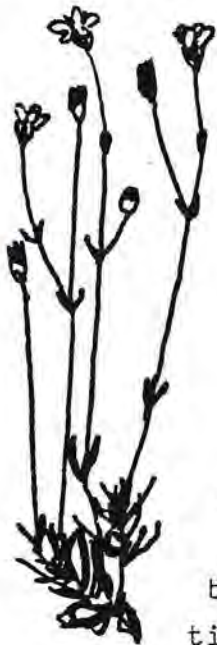
Neste stopp var Kongvoll stasjon hvor den lille fjellhagen ble tatt i øyensyn. Stivsildre (*Saxifraga hieraciifolia*), åkerbær (*Rubus arcticus*) og knutshørapp (*Poa stricta*) fikk vi under hele turen beundre bare her, mens vi f.eks. skulle få se fjellkurle (*Chamorchis alpina*) seinere på turen.

Ved parkeringsplassen inntil jernbanen vokste en pen koloni av smalfrøstjerne (*Thalictrum simplex*) og enkelte eksemplarer av blankbakkestjerne (*Erigeron politum*).

I fyllingsskrenten nedenfor sto også både skredrublom (*Draba daurica*) og Dovrerublom (*D. dovrensis*), og et enkelt eksemplar av sandfiol (*Viola rupestris*) vakte en viss interesse.

Skrentene langsmed jernbanelinja sørover fra Kongvoll ble også sett nærmere på av enkelte, og dette resulterte i en rekke nye plantebekjenskaper. Her fikk vi tydelig demonstrert forskjellen på fjellnøkleblom (*Primula scandinavica*)

og smalnøkleblom (*P. stricta*). Stor oppmerksomhet fikk også tuer av de mørkerøde variantene av gulsildre (*Saxifraga aizoides*). Snøsøte (*Gentiana nivalis*) ble beundret i all sin blå prakt i solskinnet som gjestet oss dagen før, og her i gråværet ble den en skygge av sitt eget ry. I den fuktige mosen på små fjellhyller ble det også funnet en pen liten bestand av en ny søte for laget: Småsøte (*Gentianella tenella*).

Det var enighet om matpause ovenfor Kongsvoll fjellstue, og selskapet slappet av med medbrakt blant Kongsvollstraktenes blomsterrikdom. Imidlertid var det lite nytt å finne her etter alt som

var sett dagen før. Agnorstarr (*Carex microglochin*) var sett av noen få dagen før, men nå fikk de fleste anledning til å stifte bekjentskap med den. Både fjellsnelle (*Equisetum variegatum*) og dvergsnelle (*E. scirpoides*) ble funnet, mens mange starrer ble repetert. Kvitkurle (*Leucorchis albida*) ble påny beundret.

Botaniseringen fortsatte opp delvis på kanten av og delvis nede i en liten bekkekløft. Her sto blindurt (*Melandrium apetalum*) flere steder, lett kjennelig, slik *apetalum*-navnet sier: uten kronblad. Et trivelig bekjentskap for mange og en god demonstrasjon på forskjellene ble møtet med de tre *Minuartia*-artene: grannarve (*M. stricta*), tuearve (*M. biflora*) og nålearve (*M. rubella*).

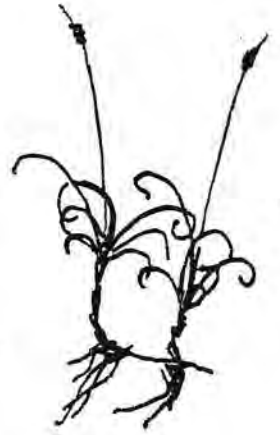
I bekkekløften sto også flere sildre-arter (*Saxifraga* sp.). Det ble i alt funnet 8 arter. Særlig morsomme var tuesildre (*S. cespitosa*) og knoppsildre (*S. cernua*).

Veien ned gikk gjennom bjørkekratt her og der. Igjen dukket hengefrytle (*Luzula parviflora*) opp. På hyller i skrentene vokste også reinrosas (*Dryas octopetala*) faste følge bergstarr (*Carex rupestris*). På en gjengrodd kjerrevei fant noen av deltagerne flere fine eksemplarer av fjellmarinøkkel (*Botrychium boreale*), og på en tørr skråmark like inntil ventet noen med store mengder av søte-arter. Ved en næyere undersøkelse viste det seg at det var Dovres alle 4 arter som var representert: Bakkesøte (*Gentianella campestris*), bittersøte (*G. amarella*), småsøte (*G. tenella*) og snøsøte (*Gentiana nivalis*).

Før vi forlot Kongsvoll-området, dro de aller fleste nedover Drivdalen der bekken går under brua på Vårstigen. Her sto flere eksemplarer av kvann (*Angelica*

archangelica subsp. norvegica). Målet her var å lete opp norsk malurt (*Artemisia norvegica*), noe som også til slutt lyktes. Mest var det av sterile eksemplarer, men et og annet blomstrende eksemplar dukket da opp. Rød variant av gulsildre fikk vi se igjen der den sto ved bekken, og de første eksemplarene av snømore (*Potentilla nivea*) med sine karakteristiske hvitfiltete bladundersider ble iaktatt. På en liten hylle sto dessuten fjelllok (*Cystopteris montana*) som ny for mange.

Kvelden gikk fort etter maten med diskusjoner omkring dagens funn. Medbrakt materiale fra Rogaland av brunskjene (*Schoenus ferrugineus*), purpurling (*Erica cinera*) og lodnefølblom (*Leontodon hispidum*) ble beundret av telemarkingene som på sin side hadde brakt med to eksemplarer av sin lille embleblomst, småtveblad (*Listera cordata*), og snerprørkvein (*Calamagrostis arundinacea*) som finnes overalt nedover Gudbrandsdalen.

Tirsdag 17. juli gikk turen inn til Bekkelægret på østsiden av Knutshømassivet. På veien hit inn passerte vi et flott område

sett med kværtargeologiske øyne, og det ble til at vi stoppet på veien et par kilometer før Flåmsetrin for å få litt orientering om fenomenene. Torbjørn Skifjeld gikk så igjennom alt hva området kunne by på fra terrasser og uttørrede elveleier til mektige morenerygger og dødisgroper.

Til vår glede oppdaget vi at veiskråningene og grusryggene sto alldeles fulle av norsk malurt (*Artemisia norvegica*). Det ble en lang stopp.

Inne ved Bekkelægret ble bilene parkert, og flokken av deltakere ble etterhvert noe splittet opp, alt etter interesser og lyster. Noen så på fugl og fikk med seg bl.a. observasjoner av jordugle, temmincksnipe og svømmesnipe.

Hovedstyrken klatret opp sørenden av Vesle Elgsjøtangen. Et stykke oppe i lia støtte vi bl.a. på småsøte som nå begynte å bli godt kjent, og forøvrig var floraen full av godarter som var funnet både på Hjerkin og på Kongvoll. Nevnes bør likevel dvergsoleie (*Ranunculus pygmeus*), knoppsildre (*Saxifraga cernua*) og bekkesildre (*S. rivularis*).

Inntrykk gjorde også de ørsmå moselyngklokkene (*Cassiope hypnoides*) og teppene av fjellets lille azalea, greplyng, som har fått navnet forandret til *Loiseleuria procumbens*.

Det ble matpause på toppen, og mens kaffen ble slått i og matpakkene kom fram, fant noen av deltagerne en tue med fjellpyrd (*Diapensia lapponica*) i full blomst i ly av en stein.

Ellers fant vi igjen malurt overalt på fjelltoppen. Etter mat oppdaget etternølerne av vi nærmest hadde sittet på på forskjellige *Draba*-arter som snørublom (*D. nivalis*), alperublom (*D. fladnizensis*) og tinderublom (*D. cacuminum*). Skråningen ned mot Drotningdalen viste seg å være tynt bevokst, men artsutvalget var rikt. Det ble bl.a. funnet gullrublom (*D. alpina*) i blomst, fjellodnebregne (*Woodsia alpina*), snømore (*Potentilla nivea*) og flere sildre-arter (*Saxifraga* sp.).

Nede ved bekken ble det stans for issoleie (*Ranunculus glacialis*). Mange fine og gode arter var det å se her, og det ble en fyldig repetisjon nedover langs bekkedraget.

Nede i en høy skrent ble interessen vakt av store blå felter som viste seg å være bergveronica (*Veronica fruticans*) i praktfull blomstring. I skråningen ble endelig mogop (*Anemone vernalis*) funnet blomstrende, og selskapet ble samlet igjen for å fotografere. I dette området ble det også funnet en liten bestand av dvergssyre (*Koenigia islandica*).

På veien hjem gjorde de mest ihærdige et par stopp i Follidal, først ved en sandbanke like inntil den andre brua over Folla, for å se på kvitstarr (*Carex bicolor*), smalnøkkeblom (*Primula stricta*) og noe som kunne være dvergssivaks (*Scirpus pumilus*). Den siste var imidlertid i så dårlig forfatning, at det var vanskelig å avgjøre på stedet. Så stoppet vi noen 100 m lenger oppe ved en sandmo helt full av klåved (*Myricaria germanica*). Etter tildels sein middag for en del, ble dagens funn gjennomgått og kommentert.

Onsdagen 18. juli ble brukt til langtur inn i Einunnadalen nordøst for det oppdemte Fundinvatnet.

På veien inn ble det gjort en stopp for å bruke noe tid på å leite opp en lokalitet av dovrevalmue (*Papaver radicum* subsp. *ovatilobum*). Den ble funnet i et antall av ca. 20

eksemplarer i en skrent ned mot Einunna hvor vi var blitt fortalt at den skulle være. Når den sto også turens fineste eksemplar av mogop i blomst. På veien ned ble det også funnet ei lita myr helt full av småvokst brudespore (*Gymnadenia conopsea*). Bilene ble en del kilometer seinere parkert ved Såtålisten inne i Settaldalen, og vi tok beina fatt mot Ålbusetri og Bjørndalssetri. På veien passerte vi en flott bestand av fjelltettegras (*Pinguicula alpina*). De lyst kremhvite hodene med gult svelg skapte stemning, og foto-utstyret kom kvikt fram.

Vannet i Orkla var ikke kaldere og dypere enn at alle kom seg over, og ved de små grå buene på Ålbuseter-vollene ble det lunsj blant spredte eksemplarer av marinøkkel (*Botrychium lunaria*).

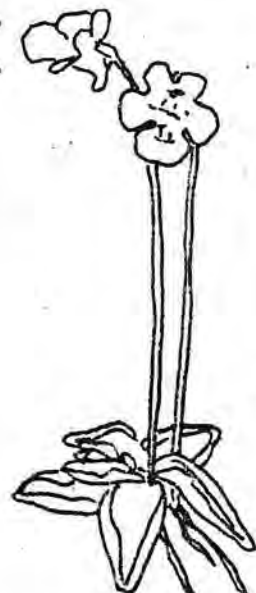

Etter maten tok vi fatt på den lange og dryge flåa opp mot Bjørndalssetri. Midt i tråkket like etter Ålbusetri dukket dvergsyre (*Koenigia islandica*) opp i bra bestander. Den var imidlertid også sett bak uthuset på Såtåliseter på veien inn, så de fleste fikk stifte bekjentskap med dette knøttet av en plante.

Da vi kom opp toppen av flåa og så ned mot Bjørndalssetri, dukket sola opp og skapte forventning om et eller annet. Det ble da også tyst blant delta-

gerne da de første svartkurlene (*Nigritella nigra*) ble funnet. 35 blomstrende eksemplarer ble tellet opp, og selskapet beveget seg som i andakt i det fine laget og i solskinnnet. Møtet med denne nydelige orkidéen var da også et av Dovreturens absolutte høydepunkter. I det samme området sto også fjelltettegras (*Pinguicula alpina*) i blomst flere steder.

På tilbakeveien mot bilene stoppet vi ved en stor steinblokk som sto full av godbiter. bl.a. flere rublomarter som skredrublom (*Draba fladnizensis*) og en stor bestand av snømure (*Potentilla nivalis*). Nå ble vi klar over at myrene sto fulle av marigras (*Hierachlō odorata*).

For de spesielt interesserte ble det på nytt stopp ikke langt fra Dalholen i Folldal for å beundre kvitstarr og klåved.

Kvelden gikk denne gangen med til å demonstrere forskjellene hos starr-slekta (*Carex*). Til demonstrasjonen var det tatt med materiale fra alle fem gruppene i denne vanskelige slekta. Kanskje fikk vi litt innsikt i problemene, for diskusjonen gikk i alle fall livlig for seg.

Torsdag 19. juli ble helt viet Knutshøområdet. Været ble for anledningen alldeles strålende, og vi lot botaniseringen være inntil vi nådde et godt stykke opp langs bekken der vi svingte av fra denne. Imidlertid fant vi under en liten hvil et par eksemplarer av kvitkurle (*Leucorhis albida*).

Der vi tenkte å svinge av fra bekken og ta fatt på skrånin-
gene opp mot søndre Knutshø, ventet de raskeste i tepper av blomstrende reinrose (*Dryas octopetala*). Noen valgte å spise, mens de mest "sugne" dro i vei opp lia. Snart dukket de første nye artene opp. Seterrapp (*Poa alpigena*) var ny

for mange der den sto i lag med den vivipare formen av fjellrapp (*Poa alpina* f. *vivipara*). Svartaks (*Trisetum spicatum*) var det mye av. Ellers var det "gamle kjenninger" fra dagene før som rådde grunnen. Rublom-arter (*Draba* sp.) og tuesildre (*Saxifraga cespitosa*) sto side om side med snøsøte (*Gentiana nivalis*). Fjellpestrot (*Petasites frigidus*) sto på fuktigere lende, men først nedenfor midtre Knutshø fikk vi se restene av blomsterstengler.

Da de første la seg ned med fotoapparater, forsto alle at det var noe i gjære, og riktig nok: den første høyfjellsklokka (*Campanula uniflora*) var funnet. Snart fant vi flere, og om det ble valgt forskjellige veier til topps, ble det sett høyfjellsklokker i godt antall. Jervrapp (*Poa arctica*) og mjukrapp (*Poa flexuosa*) ble det også funnet rikelig av.

Mot toppen ble det mer skrint, og det var en lettelse å nå opp. Med medbrakt niste fikk vi en hvil med et aldeles utrolig rundskue. Det var klart og nydelig vær, og vi så helt over til Galdhøypiggen i sørvest, mens Rondane ruvet i sør med Rondeslottet og Sniubelgen med alle sine topper. Mot sør-øst hevet Sølenskletten seg tydelig mot horisonten og på andre siden av Drivdalen så vi Snøhettas karakteristiske topp og hvite breflater.

I de nærmeste omgivelser av varden på søndre Knutshø dukket en snøspurvfamilie opp til glede for noen. Her ble også turens få eksemplarer av høyfjellskarse (*Cardamine bellidifolia*) funnet. Da vi skulle videre, la vi merke til at vi nærmest satt på alperublom (*Draba fladnizensis*), tinderublom (*D. cacuminum*) og snørublom (*D. nivalis*) som vokste i lag med tuesildre.

Det ble deling på hjemveien. Noen valgte å klatre ned ura mot midtre Knutshø for å komme ned på baksiden av denne før de så dro til øvre del av Sprenbekken hvor en skulle møte et annet parti. Et tredje parti valgte å ta det roligere og følge veien rett ned. Hist og her i ura fantes det mye rublom i blomst, og bl.a. ble både bleikrublom (*Draba oxycarpa*) og gullrublom (*D. alpina*) funnet i flotte tuer.

Vel nede på sørøstsiden og østsiden av midtre Knutshø dukket gode bestander av snøsoleie (*Ranunculus nivalis*) opp. På smårygger fant vi tepper av blomstrende rødsildre (*Saxifraga oppositifolia*) i nydelige rødfarger. I baklia av midtre Knutshø lå her og der store snøfonner, og i sigevannsfeltene få meter nedenfor sto snøgras (*Phippisia algida*) i forskjellige stadier etter-

hvert som vi kom lenger fra fonnkanten. Oppover lia sto ellers gode forekomster av gullmyrklegg (*Pedicularis oederi*).

På vestsiden av midtre Knutshø, ned mot Sprenbekken, ligger store blokker fulle av "god-arter", først og fremst bør kanskje nevnes et stort utvalg av rublom-arter (*Draba* sp.).

Partiet som gikk ned og på framsiden av midtre Knutshø møtte en liten familie med en av fjellets koseligste fugler, boltit.

D.v.s. de så to foreldre som var fryktelig "syke" og dro vingene etter seg.

På bakkeskråningene i øvre delen av Sprenbekken

lette vi i lang tid forgjeves etter fjellkurle (*Chamorcis alpina*), men det gledet oss å se det rike utvalget av fine arter også her. En halvvisse blomsterkvast av fjellpestrot (*Petasites frigidus*) ga oss et visst inntrykk av hvordan arten ser ut i blomstring, og en sørvendt li i kløfta som er gravd ut av sprenbekken, sto frodig av blomstrende skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*).

På hjemveien gikk det fort over slake flåer, for fort etter grønnstilkens mening da den klagende kjeftet på følget. Vi hadde nok trolig forstyrret familieidyllen også her, tobeiningene.

På fredag 20. juli, vår siste hele dag i fjellet, ble det ikke lagt opp til noe spesielt program. Noen valgte derfor å dra ned til Sundalen og se på Trollveggen og miljøet der. Disse fikk med seg et glimt av bl.a. fine forekomster av bergfrue (*Saxifraga cotyledon*).

Noen valgte å gå opp Vårstigen og siden over dalen og inn i moskusens rike, uten å få se dem.

Et tredje parti tok seg ut til Fokstumyrene for å se etter fugl. Disse kunne rapportere, foruten om fugl som småspove, blåstrupe og svømmesnipe, om setersoleie (*Ranunculus hyperboreus*) og sveltull (*Scirpus hudsonianus*).

En stor flokk holdt seg i området rundt Hjerkin, mens en annen stor flokk valgte å dra opp i Sprenbekken for å leite opp fjellkurle (*Chamorchis alpina*) som det nå var sporet opp en sikker lokalitet på.

Veien dit opp var den gamle stien opp til nordre Knutshø, en sti som starter like nord for Kongsvoll. I bjørkeskogen ble det funnet bl.a. firblad (*Paris quadrifolia*), fjellok (*Cystopteris montana*), skavgras (*Equisetum hyemale*), krans-

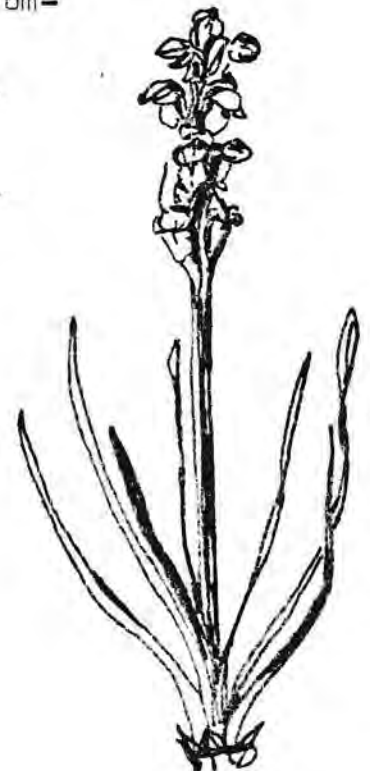
konvall (*Polygonatum verticillatum*), blåmjelt (*Astragalus norvegicus*), gulmjelt (*A. frigidus*), kvann (*Angelica archangelica*) og norsk vintergrønn (*Pyrola norvegica*). Lenger oppe, der vi krysset bekken, vokste kvitkurle (*Leucorchis albida*) og skåresildre (*Saxifraga adscendens*). Så, midt i stien, dukket det første lille vidunderet opp. For dem som hadde tatt denne "klatreturen" opp langs Sprenbekken, var det en opplevelse å se fjellkurle. Det var rundt 100 eksemplarer på denne lokaliteten, og på et område på under $1/2 \text{ m}^2$ talte vi opp rundt 30 stykker.

Det ble fotografert ivrig, og mens vi lå der i bakken, oppdaget vi at det også vokste en hel del fjellpyrd (*Diapensia lapponica*). Over oss vokter en stillende tårnfalk på hva som måtte lee seg i lia, og noe seinere kom også en fjellvåk med en hale av "mobbende" fugl. Utsikten var også praktfull ned mot Kongsvoll og fjellstua der. Fornøyde dro vi derfra, og ironisk nok, da vi nådde veien og stedet bilene sto, sto det et lite knippe av fjellkurle i veikanten. 9 eksemplarer sto i bukett i grusen og liksom gjorde narr av oss. Mens vi sto der, kom også mange av dem som hadde valgt andre turmål for dagen, og også disse kunne glede seg over den lille sagnomsuste fjellorkidéen. Den av deltagerne som dro opp helt på toppen av nordre Knutshø, fikk også med seg en lokalitet til av fjellvalmue (*Papaver radicum* subsp. *ovatilobum*).

At Dovres ry som planteområde ikke på noen måte er overdrevet, er nok de fleste av deltagerne enige om etter 5 opplevelsesrike dager med planteopplevelser i fjellet. Stort sett fint vær, d.v.s. lite regn, med toppværet på Knutshø som det beste, gjør også sitt til å få en slik tur til å bli en opplevelse. Vi fant bortimot alt det som vi kunne forvente å finne av arter i et slikt område. Botanisk sett har turen vært et blinkskudd.

På hjemturen ble det meldt om både kåltistel (*Cirsium oleraceum*), russebregne (*Athyrium crenatum*), lodnebergknapp (*Sedum villosum*) og Kong Karls septer (*Pedicularis sceptrum-carolinum*).

TBF vil med denne lille rapporten si seg glad for at alle kom vel hjem og takke hver enkelt for at de har gjort sitt til at turen ble så vellykket. Så ønsker vi vel møtt til nye lag, kanskje alt neste år.

Ca. 270 arter er rapportert fra turen!

Børsesjø 31 juli 30

Tirsdag 31. juli gikk turen i traktene på vestsiden av Børsesjø i Gjerpensdalen, Skien. 10 stykker var møtt fram, og dagens funn ble gjort nesten før en fikk begynt. I en veikant like ut for Gjerpens pleiehjem, ca. 350 m sør for parkeringsplassen ved prestegården til Gjerpen

kirke sto en fin tue av blodtopp (*Sanguisorba officinalis*). Dette er en art som er rapportert fra Gjerpen alt på Dyrings tid og som er samlet inn så seint som på 50-tallet av Kjell Thowsen. Det var derfor med glede at vi noe seinere kunne konstatere at den fortsatt også finnes på engene nedenfor Gjerpen kirke, en vokseplass som regnes som den klassiske lokaliteten i området. I alt 20 tuer talte vi fra kirkemuren og nedover de fine engbakkene ned mot åkrene ved Børsesjø.

Ellers bugnet markene av modnende karve (*Carum carvi*), og flere av deltagerne benyttet anledningen til å plukke med seg store buketter med karve for bruk hjemme.

Av andre ting kan nevnes arter som markmalurt (*Artemisia campestris*), nesleklokke (*Campanula trachelium*), berberis (*Berberis vulgaris*), leddved (*Lonicera xylosteum*), akeleie (*Aquilegia vulgaris*) og hjertegras (*Briza media*). I et sig sto 4 tistelarter side om side: Veististel (*Cirsium vulgare*), myrtistel (*C. palustre*), åkertistel (*C. arvense*) og krusetistel (*Carduus crispus*), den siste ruvet også flere andre steder oppover enga.

Nede ved selve Børsesjø var det mye selsnepe (*Cicuta virosa*) å se, og også store tuer av vasshøymol (*Rumex aquaticus*) ruvet godt i fuktengene. Av mindre imponerende størrelse var derimot nålesivaks (*Scirpus acicularis*) med strå av bare et par cm. høyde. I krattet hvor bl.a. istevier (*Salix pentandra*) var rikelig representert, vokste det mengder av humle (*Humulus lupulus*). En og annen russekål (*Bunias orientalis*) sto i engene hvor vi også observerte firfrøvikke (*Vicia tetrasperma*).

Etter mye leiting fikk vi endelig noen fiskere til å hente inn noen kvaser av hornblad (*Ceratophyllum demersum*) som vi visste fantes her i Børsesjø. Dagens andre høydepunkt var en merkelig form av bringebær (*Rubus idaeus*) som har trekoplete blad på årsskuddet og udelte blad på toårsskuddet. Lid kaller den for f.anomalus, d.v.s. med unormale blad.

Etter litt mat på prestegårdsmuren og en liten tordenskur dro en del av selskapet nedom siloanlegga til Skien Aktiemølle på Bøleveien. Her fikk vi foruten floghavre (*Avena*

fatua) og åkerkvein (*Apera spica-venti*) også stifte bekjentskap med årvisse og gamle mølleplanter som knollkjeks (*Chaerophyllum bulbosum*), løvehale (*Leonurus cardiaca*), giftkjeks (*Conium maculatum*), en amerikansk faks-art uten norsk navn (*Bromus purgans*), engryllik (*Achillea nobilis*), gaffelmure (*Potentilla bifurca*), kranssalvie (*Salvia verticillata*), kronvikke (*Coronilla varia*), jordskole (*Lathyrus tuberosus*) og kulekarse (*Rorippa austriaca*).

Skåtøy 19 august

Søndag 19. august dro 15 av foreningens medlemmer på øytur i Kragerø-skjergården. Skåtøy var målet, og starten gikk fra taxikaia i Kragerø. Mens vi ventet på båten, ble det observert en hel del eksemplarer av den gamle ballastplanta murtorskemunn (*Cymbalaria muralis*). I dens selskap sto enkelte eksemplarer av hestehamp (*Erigeron canadensis*) og tevkarse (*Lepidium ruderales*). Noen av deltagerne hadde også med seg eksemplarer av opiumsvalmue (*Papaver somniferum*) fra sin eiendom i Kil, en eiendom som ligger på et område som før var en gammel ballasthaug.

Været ble nydelig. Sol og varme var det i masser, og da laget la inn til brygga ved Helleseng øst på Skåtøy, forsvant regntøy og jakker dypt i sekkene, og badetøyet ble lagt øverst i beredskap.

I bukta på nordsiden ved bebyggelsen fant vi noen starrtuer som viste seg å være knortestarr (*Carex lamprophyssa*). Vi dro over i området i den lange kilen på sørsiden, og vi ruslet innover mot bunnen av denne. I den grunne vika på sølebunn vokste ålegras (*Zostera marina*), sliretjønna (*Potamogeton vaginatus*) og havgras (*Ruppia maritima*). Blant takrøret fant vi enkelte eksemplarer av mari-gras (*Hieracium odorata*). Så dukket vipestarr (*Carex extensa*) opp.

Dette var en av de artene vi hadde håpet å se. Den har et par av sine få norske forekomster på Skåtøy, og inne i Hellesengstjønnen, som den smale bukta kalles, vokste den flere steder. Her fantes også grisnestarr (*C. distans*).

"Hele øya dufter av honning!" Utbruddet kom da flokken sto på et av de skrinne berga fulle av blomstrende røsslyng (*Calluna vulgaris*).

Vi la veien mot Ødegardskilen hvor vi not "første bordsetting". Dessverre var bukta ubrukelig som badeplass, men vi fikk da se saltbendel (*Spergularia salina*). På

veien dit passerte vi dessuten ei kløft full av skogsvingel (*Festuca altissima*). Ellers ble det observert orientveronika (*Veronica persica*), blankstorkenebb (*Geranium lucidum*), sanikel (*Sanicula europaea*) og en tusengyllen-art (*Centaureum* sp.) som vi ikke fikk bestemt. Ved Øygarden vokste også en fin bestand av grasløk (*Allium schoenoprasum*), og en del eksemplarer av mursennep (*Diplotaxis muralis*) som også regnes som en mulig ballastplante, sto i veikantene.

Etter mat gikk veien videre mot sør. En gruppe besøkte tjernet ved Burøy, men det brakte bare av interesse poll-sivaks (*Scirpus tabernaemontani*). En annen gruppe gikk over i den lange kilen som kommer inn fra sør, vest for Burøy. Her fant vi igjen både vapestarr (*C. extensa*) i bra bestander, knortestarr og grisnestarr (*C. lamprophysa* og *distans*). Imidlertid vakte flotte forekomster av strandrisp (*Limonium humile*) mest begeistring hvor de sto i sin flotteste blomstring. Vi hadde håpet på denne arten, og det vakte derfor stor glede da vi fant den.

Vi dro nå raskt tilbake til Helleseng etterat alle hadde fått beundret strandrisp, og her badet vi fra oss før "andre bordsetting".

Vel tilbake i Kragerø etter trivelig båttur, bestemte de fleste seg for en tur til Tallakshavn, en småbåthavn på Kragerøs vestkant. Etter å ha sneglet oss gjennom tange gater hvor murtorskemunn lyste mot oss fra nesten hver en bergsprekk og hagemur, fant vi fram. Stedet er en gammel ballasthavn/plass, noe som også viste seg på floraen. Et funn av askerstorkenebb (*Geranium pyrenacium*) fra noen år tilbake hadde lokket oss hit, men det var andre overraskelser her. Størst var gleden hos enkelte over møtet med kronvikke (*Coronilla varia*) og sandfaks (*Bromus sterilis*). Andre arter av mer utenlandsk opprinnelse var ormehode (*Echium vulgare*), svartsetvier (*Solanum nigrum*) og akserstorkenebb som vi fant noen få av. Mette av dagens inntrykk la vi på hjemvei i trygg forvisning om at Kragerø-distriktet tåler og er verdt flere turer i framtida.

Paulertjennane i Vestfold 26 august

Søndag 26. august møtte 14 stykker fram for å være med på en tur i det fine været til Eikedalen og Hallevannet vest for Larvik.

Vi startet turen ved nordre Paulertjønn som ligger tett inntil E-18 for å lete etter den lille orkidéen myggblom (*Hammarbya paludosa*). Vi lette lenge uten resultat, men heldigvis fant Petter Eriksen 3 eksemplarer rett før vi forlot stedet. Disse ble behørig fotografert. Nær voksestedet, ved vannkanten, fant vi tranebær (*Oxycoccus quadripetalus*) og lenger inne selsnepe (*Cicuta virosa*) og melkerot (*Peucedanum palustre*). Vi fant også noen fine eksemplarer av brei dunkjevle (*Typha latifolia*) samt en stor "busk" av hageplanten sakalinslirekne (*Polygonum sachalinense*). Turen gikk videre til Eikedalen som tidligere tilhørte Treschow-Fritzøe, men som nå eies og er ombygd av Larvik turistforening. Eikedalen ligger i et fint turområde ved en arm av Hallevannet. Det er et stort sivbelte langs den dype bekken ut til vannet. Ved broen over bekken fant vi springfrø (*Impatiens noli-tangere*), hesterumpe (*Hippuris vulgaris*), blærerot (*Utricularia* sp.) og gul sverdlilje (*Iris pseudacorus*). Vi fant også hageblomsten rose-spirea (*Spiraea rosea*) ved broen.

Ved stien utover sumpområdet var det bl.a. en god del myrhatt (*Comarum palustre*). I bekken fant vi mye myrkongle (*Calla palustris*) og hvit nøkkerose (*Nymphaea alba*).

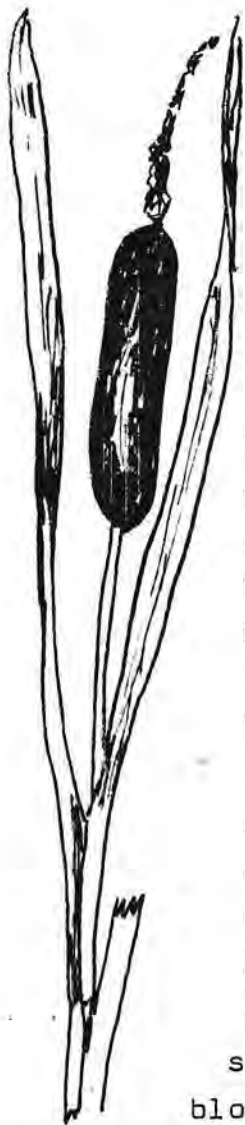
Vi fulgte vannkanten utover til speiderhytta Lundsetra hvor vi fant oss en deilig plass med fin utsikt utover Hallevannet. Medbrakt mat smakte godt.

I det grunne vannet var det like ved, mye botnegras (*Lobelia Dortmanna*) som hadde en spesiell rødlig farge på stenglene. Vi fant også skjoldbærer (*Scutellaria galericulata*).

Tilbaketuren gikk over en skogsbilvei noe lenger fra vannet. Her fant vi piggknopp (*Sparganium erectum*). Ved Eikedalen kom vi inn på samme skogsveien som førte oss tilbake til bilene ved E-18.

Avlyst

Turen til Ulfsvann 4. september ble avlyst p.g.a. dårlig frammøte.

Skultrevannsåsen 9 september 34

Skultrevassåsen skogreservat i Drangedal var målet for en høsttur søndag 9. september. Reservatet som er et av landets eldste, har et areal på ca. 340 dekar. 90 dekar ble fredet 29. november 1916 og ytterligere 250 dekar 6. januar 1967. Skultrevassåsen er et urskogsreservat av stor vitenskapelig interesse da det er ualminnelig frodig og rik på arter. Det kan nevnes at professor N.J. Wille i 1917, året etter fredningen, fant 131 plantearter her, derav 4 bartrearter og 31 lauvtre- og buskarter. Her finnes opptil 14 meter høye barlinder, 28 meter høye lindetrær, 34 meter høy gran og landets høyeste osp på 35 meter.

Dette er også et område som foruten vill urskog inneholder det meget idylliske Skultrevatnet, hvor de 6 deltagerne så kunne nyte sin medbrakte kaffe og niste inntil. At ikke

flere var med denne gangen, får vi tro delvis skyldtes at vi ikke ble velsignet med det beste været denne søndagen. Men regnværet til tross, vi kunne glede oss over mange ting, som f.eks. foruten nevnte barlinder og gamle edelløvskogstrær, vaniljerot (*Monotropa hypopitys*), fire kråkefotarter (*Lycopodium*), derav myrkråkefot (*L. inundatum*), taggbregne (*Polystichum lonchitis*), bjønnekam (*Blechnum spicant*), masser av blåbær (noe blant det største vi har sett), bjørnebær (*Rubus* sp.) og en rekke vakre sopper, bl.a. vakre kantareller.

Selv om det er noen kilometer å gå fra bommen inn til de sentrale delene av området (en drøy time helt inn), bør Skultrevassåsen absolutt bli mål for seinere ekskursionsjoner. Det er mye å glede seg over i dette området.

Avlyst.

Week-end-turen til Gransherad ble avlyst p.g.a. elendig påmelding. En deltager var påmeldt.

Sopptur 7 oktober

En våt søndag morgen i en våt høst forhindret ikke at 17 deltagere møtte for tur vest for Langesund, - og de ble belønnet. Det ble opplette og en fin dag. Karl og Petter Eriksen foreslo parkering ved Gjømle. Turen derfra er idyllisk og vegetasjonen spennende, særlig for dem som debuterte der.

Og vi fant sopp! Det som manglet, var desiderte soppekasperter, og da gikk det som det pleier. En gåtefull samling i kurven ble

vurdert under rasten ute på Jyplevikodden. Små soppbøker strakk ikke til, og en større bok øket forvirringen ytterligere for de nysgjerrige uten erfaring. Antatte traktsopp ble etterlatt på mistanke, og de grhvite fra strandengen ble mistenkt å være giftchampignon. Men jordstjernen, den underjordiske med fire ben, var dagens raritet.

Den ble hjembrakt, men ellers ble det lite i kurvene.

Unntatt fra dette: Veteransamleren fra Nystrand. Vi andre forbinder henne med et sunt liv og stor vitalitet, men vi syntes nok at hennes samling av ugreie eksemplarer så heller helsefarlig ut. Jo, overbevisende sopplærere er savnet!

Det ble en lang rast i sol og stille, deretter fritt valg av hjemvei. Vi som "gikk vest", fant store hekseringer vi måtte ta med prøver av. Der var kilovis som etter kveldsstudier + konsulentbi-stand ble bestemt til noe brunlig (og vassen) klubbestilket trakt-sopp og fortidens blåmusseron (nå blå ridderhatt, *Lepista nudda*). Vi fant stor parasollsopp (25 cm i diameter), delikat rød fluesopp, sleipe lilla, gule og grønne små "pynte-sopp". Dekorative, spennende og forhatt ukjente.

Løvfallet var begynt, alant-teppene var trist brune, men enkelte bergmynter var sommerlig fagre. Og vi fant stolte knipper av høye breiflangre. Dem vil vi oppsøke en sensommerdag. Og vi vil ha noen timer i furuskogen langs Rognsfjord-forkastningen i varm ettermid-dagssol. Den er vel der, vår utfordring! *Cephalanthere rubra*?

"Jeg velger meg" 25 oktober

"Jeg velger meg.." var temaet denne kvelden. Torbjørn Skifjeld valgte seg Kreta og startet opp med hjemlige arter men sjeldne arter som strandtistel (*Eryngium maritimum*) og gul hornvalmue (*Glaucium flavum*). Med utgangspunkt i hotellhagen og små gamle trivelige kulturminner, gjennom ruiner fulle av kronkrager (*Chrysanthemum coronarium*) og rødfargete valmuehorisonter, forbi avbeitet mark med meterhøye liljeaktige hvitblomstrete planter, møtte vi så den sagnomsuste alrunen, *Mandragora officinalis*. Den er kjent fra alskens hekserier, amulettvirksomhet og vidløftige oppskrifter. Vi fikk en rask orientering om bisarre ritualer ved innsamlingen av plantene som visstnok skrek når den ble dradd opp.

Gjennom mektige og krokete olivenlunder fikk vi glimt av Ida-fjellet, Zevz' fødested ved landsbyen Pigi. Selve

landsbyen ga et lyst inntrykk, men få forstår hva "Ida-druen", *vitis idaea*, har med våre hjemlige tyttebær å gjøre. Linné ga det dette latinske navnet.

Veikant-orkidéen, *Anacamptis pyramidalis*, i lys utgave fikk sikkert noen og enhver til å tenke på Öland, mens den forunderlige *Ophrys lutea* i en veikant vakte nysgjerrighet. At det finnes 30 *Ophrys*-arter på Kreta forundrer nok noen hos oss siden vi bare har vår flueblomst, men den hører til den mest artsrike slekten av euroasiatiske orkidéer om man skal tro litteraturen. Etter en ertebusk full av gul overdådighet fulgte en ny *Ophrys*, *O.sphegodes* denne gangen. Den var ikke mindre forunderlig. Så kom *O.scolopax*.

En 3/4 m høy *Dracunculus vulgaris* ble fortalt å skulle lukte som råttent fisk, dette for å lokke til seg spesielle insekter. Historien om velsmakende *Cistus*-honning, en lokal delikatesse, ble fortalt like før noe som liknet en gul bulmeurt dukket opp. Trolig var det *Hyoscyamus aureus*.

Orkidéen *Serapias lingua* var også en forunderlig framtoning fra noe fuktigere områder. Perleblomster, *Muscaria comosum* som denne arten het, og *Orchis laxiflora*, en nær slektning av Gotlands myrmariland, *O.palustris*, ble vist, og en yndig *Cyclamen* forble uten artsnavn. I stedet sukket forsamlingen fornøyd og gjenkjennende over slektlikheten med våre velvoksne vindusformer.

Store raviner er blomsterrike på Kreta, fulle av endimismer, d.v.s planter uten andre voksesteder enn nettopp Kreta. Vi fikk glimt av noe som liknet en kongslis.

En kraftig orkidé i lyst rosa kunne minne om floraens bilder av en *Orchis italica*, mens *Orchis tridentata* var sikrere. En *Lithospermum* fikk også navn den den skinte i himmelblått, men det ble snart glømt til fordel for en etterfølgende skjermplante som må ha vært en *Smyrnum perfoliatum*.

Med bilder av deilige svømmebasseng og innbydende soveplasser, ble det nok i stillhet bestemt at hit tar vi med familien en gang om ikke så lenge. Så fulgte Kjell Thowsens valg som inneholdt glimt bl.a. fra Danmark.

Tidligblomstrende pestrøtter (*Petasites*) av forskjellige arter vakte forundring. Vi fikk se *Petasites japonicus*, japansk pestrot og legepestrot, *P.hybridus*. Nydelige dypblå eksemplarer av stor kubjelle ble etterfulgt av klatrelerkespore (*Corydalis claviculata*), myrstjerneblom (*Stellaria*

palustris) og flotte halvmeterhøye kongsmarihand, Dactylorhiza majalis.

Hauger av gulltorn, Ulex europaea, gjør inntrykk, mens dvergsmylen virker mer puslete.

Glimt av dansk iris, Iris spuria, fikk vi også.

Kjell viste også glimt fra Limitjerns (nord for Skien) grønne frodighet, og uanseelige arter som langstarr, Carex elongata, og kjevlestarr, C. diandra, dukket opp.

Fra Langgansmyra fikk vi se marihender, Dactylorhiza, av forunderlig form, og fra Bjortjern i Siljan fikk vi se småmyrull, Erioporum gracile. Fra Skien fikk vi med oss en løk, Allium rotundum, som her har sin eneste kjente forekomst i Norden.

Kjell avsluttet med bilder av nye forekomster av legevendelrot, Valeriana officinalis i Skien og et par glimt fra Skultrevassåsen i Drangedal.

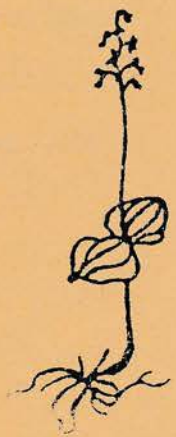
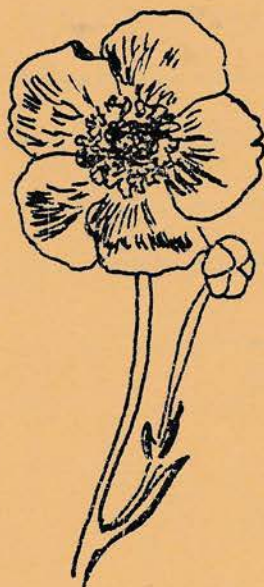
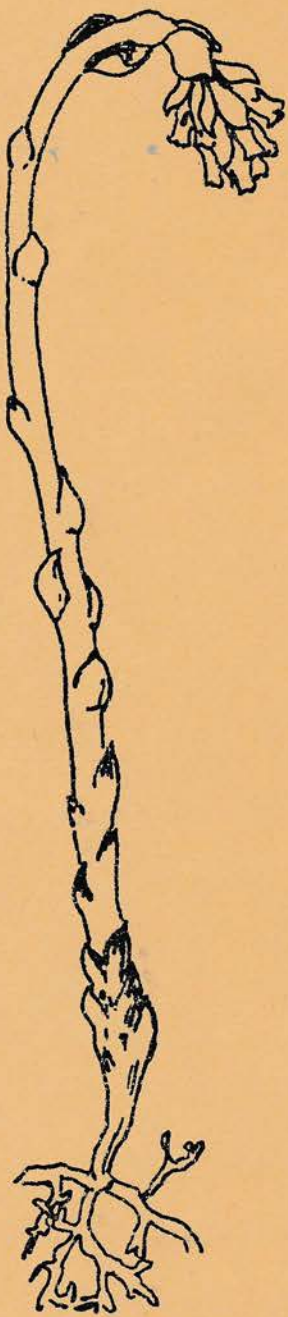
Karl S. Eriksen valgte naturen som kunstner og sammenholdt menneskers kunstverk med naturens. Vi ble ganske snart overbeviste! Med hvitveistepper, blomstrende villapal og nøkkeroser fikk vi en føling med gleden vi kan oppleve når vi står foran alle markens små undere. Karl hadde "krøpet" langt inn i en krypbeinurt (Ononis repens) på Langøya ved Langesund, samlet en bukett stemorsblomster i linsa i ei lita kløve og funnet seg en enslig marisko (Cypripedium calceolus) i gult og brunt. Saltsiv (Juncus gerardii) i ultra-nærbilde er rett og slett vakkert, mens hestekastanjens blomsterkvaster gir et nydelig inntrykk. Fra fjellet fikk vi med oss lavlandsplanter i høyfjellsbiotoper hvor de fant nye nisjer, og små hjertevarme fargeklatter av fjellflora. Issoleier, Ranunculus glacialis, moselyng, Cassiope hypnoides, sotstarr, Carex atrofusca, og høyfjellsklokker, Campanula uniflora, ble etterfulgt av mogop, Anemone vernalis, blåskinnende snøsøter, Gentiana nivalis, og ditto bergveronikaer, Veronica fruticans. En enslig snøsoleie, Ranunculus nivalis, gir et gulvarmt inntrykk av en livfylt ødslighet.

Da vi så landet lavere, ned i skogen et sted, og i deilig lys fikk stri kråkefot, Lycopodium annotinum, etterfulgt av tranebær, Oxycoccus quadripetalus, i blomstring, buskvikke, Coronilla emerus, og utrolig hvit knoppsmåarve, så tenkte vel mange som referenten: Jeg gleder meg til fortsettelsen framover!

Innimellom var det kaffe, brus og kaker til de 29 frammøtte. Prat og takk for sist, velkommen til de nye og til gamle kjente, var det også tid til. Det hører også med i godt lag.

Vel møtt til ny sesong!

TBF